

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖGMAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SONDAGEN DEN 4 MAJ 1919.

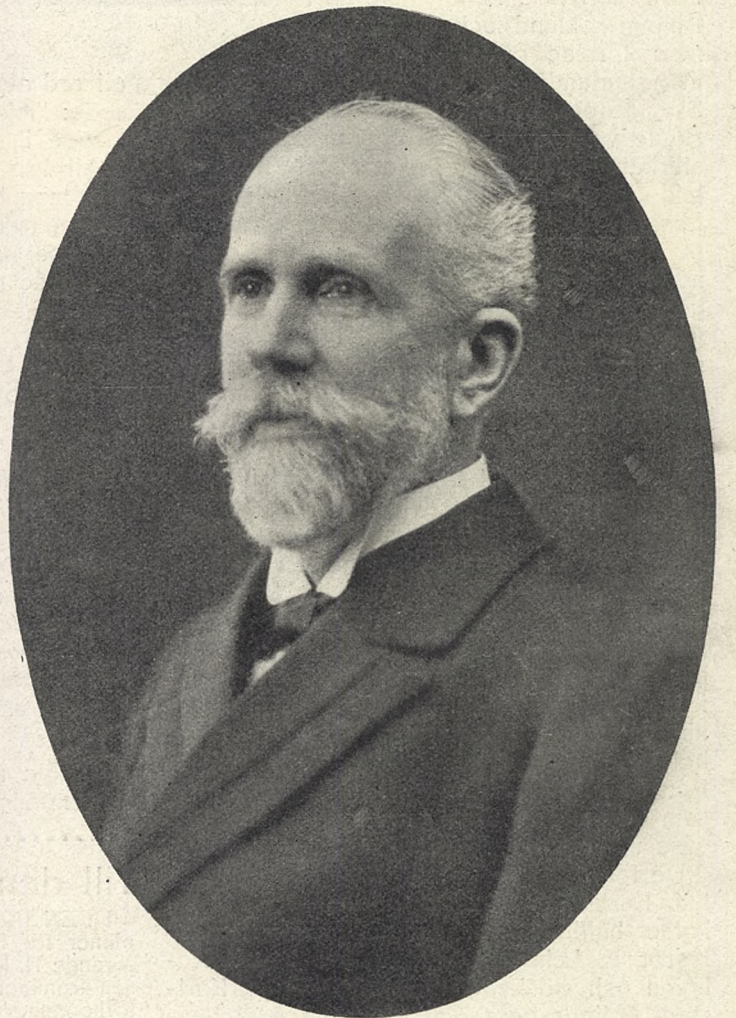
HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

“För Sverige och kristen tro.”

Fru Mathilda Kjellberg.

aktiebolag och brukspatron Kjellberg är sålunda endast hyresgäst, men det är ett visst hemlighetsfullt band, som tyckes binda honom och hans fru till den gamla herrgården med de vackra, gammaldags rummen, där forna tiders bohag ger en gedigen hemtrevnad. Ett besök hos brukspatron Kjellbergs ger icke bara det välgörande intryck, som man alltid får av äkta värmländsk gästfrihet, värden och värdinnan ha alltid något därutöver att skänka sina gäster. Deras liv är en gång för alla inriktat på att ge människorna andliga värden, och ingen går från deras hem utan att på ett behagligt sätt ha fått uppleva en uppbyggelsestund av ett eller annat slag. Antingen i musik eller genom det talade eller lästa ordet föres man bort från nuet för

Brukspatron Ernst A. Kjellberg.

DET KULTURINFLYTANDE, som utgått från de värmländska herrgårdarna är icke slut med Geijers och Tegnérs tid. På många ställen i Värmland lever ännu inom murar, som rymt gångna, högt bildade generationer, ett starkt och rikt andligt liv. På det gamla Valåsen, ej långt från Karlskoga, och med anor från 1600-talets bruksdrift, bor brukspatron Ernst A. Kjellberg med sin maka fru Mathilda Kjellberg, född Tranchell. Egendomen Valåsen äges numera av Vargöns

Herrgården Valåsen.

en stund. Hur skulle den kände göteborgsmantropen Jonas Kjellbergs d. ä. ättling icke ha vansläktats om icke de andliga intressena hos honom satt sin prägel på hela människan. Och önskan att göra gott åt andra, att dela med sig, att vara som en kraftkälla för de många människor, som halvt omedvetet bära på otillfredsställda andliga behov, den önskan är väl också ett ädelt släktdrag. Brukspatron Kjellberg hör Värmland till. Visserligen är han icke född där utan i Göteborg, och han har un-

der längre eller kortare perioder av sitt liv varit bosatt på andra orter — bl. a. i Stockholm och Uppsala — men vid ett värmländskt bruk har han haft sin verksamhet och han känner folket där. Genom åren mognade allt mer och mer tanken hos honom att genom ett direkt ingripande bringa religiös hjälp åt människor ur olika samhällsklasser, dels för att bjuda många människor ett bestående livsvärde, som de utan att ens ana det längtade efter, dels för att motverka den antireligiösa propagandan, som särskilt inom arbetarkretsar gjorde sig bred.

Under kyrkomötet 1915 vände sig brukspatron Kjellberg i en skrivelse till biskoparna Billing, Eklund och Lönegren med förslag om bildande av ett samfund, som skulle få namnet "För Sverige och Kristen Tro" och vars ändamål skulle vara att verka för uppväckande och stärkande av kristen tro och fosterlandskärlek. Som en grundplåt för samfundet överlämnade herr och fru Kjellberg 100,000 kr.

Genom kristlig och fosterländsk upplysningssverksamhet i tal och skrift samt genom andra för ändamålet lämpliga medel ville stiftelsen nå sitt mål. I dess styrelse sitta två svenska biskopar, biskop Eklund som ordförande, biskop Lönegren som vice ordförande.

Sin offentliga verksamhet började stiftelsen den 29 april 1916 med en kristlig fosterländsk högtid i Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm, då biskop Eklund höll programtalet över den nya verksamheten med ett föredrag om Sverige och kristen tro.

Stiftelsens verksamhet har varit koncentrerad på upplysningsföredrag i större arbetarcentra, varvid yngre akademiska krafter i stor utsträckning kommit till användning. I detta sammanhang må påpekas den befruktande påverkan, som stiftelsen rönt från den kyrkliga och teologiska strömning, som de senaste åren gjort sig gällande vid våra universitet.

De första kurserna anordnades i Trollhättan, Karlskoga och Domnarvet. Vidare ha kurser hållits i Kiruna, där bland andra professor E. Lehman talade över ämnet Religion och vidskepelse, i Katrineholm, Karlstad, Grängesberg och Kramfors med flera orter. Höjdpunkten i stiftelsens föredragsverksamhet betecknar den föredragsserie om Luther, som ärkebiskop Söderblom höll hösten 1917 i Engelbrektskyrkan i Stockholm.

"För Sverige och Kristen Tro" har ingen egen publikation, men har upprepade gånger understött både periodisk litteratur som Vår lösen och Kyrklig Tidskrift och andra skrifter, som främja kristendomens intressen.

Brukspatron Kjellberg har genom ytterligare donationer visat sitt varma intresse för stiftelsen. På sjuttionde årsdagen av Geijers död den 23 april 1917 skänkte han 25,000 kronor och på åttionde årsdagen av Pontus Wikners födelse den 19 maj samma år ett lika stort belopp. Genom dessa gåvor har stiftelsen blivit satt i stånd att utdela stipendier för högst två år åt föreläsare i dess tjänst med avgjort kristlig ståndpunkt och hög bildning. Skulle man söka finna ett motto över den verksamhet, som "För Sverige och Kristen Tro" utövat, kunde man välja

Landskap vid Valåsen.

ett ord av rektor Manfred Björquist, då han sade: "Icke det fromma ordet, men det dömande ljuset!"

Att kristendomen tål detta ljus ha tusentals människor fått erfara genom den upplysningsverksamhet, som utgått från denna stiftelse, och det har varit ett glatt och överraskande budskap för många.

Civiliserade eller barbarer.

Av MATHILDE SERAO.

Med anledning av Selma Lagerlöfs på sin tid offentliggjorda vädjan till de franska kvinnorna om barmhärtighet mot de hårt prövade tyska kvinnorna, en vädjan, som de franska kvinnorna kallt avvisade, har en känd italiensk författarinna Mathilde Serao, tagit till orda i nedanstående uppsats, för att förmå ententekvinnorna att icke längre framhärda i ett barbariskt hat.

SELMA LAGERLOF, DENNA HOGA och ädla svenska skriftställarinna, vars föga omfångsrika, men djupsinniga och gri-

Till den svenska allmänheten.

I DEN UPPGIFT RÖRANDE RÖDA KORSETS planer för framtida verksamhet, som dess ordförande H. K. H. Prins Carl genom svenska pressen framlagt för allmänheten, har också uttalats förhoppning om utsändande av, bland annat, förnödenhetsartiklar för lindrande av de tyska barnens så oförskyllda lidanden. Bristen på nödvändighetsartiklar för barnen i Tyskland är så stor, att man i mycket stor utsträckning i saknad av kläder och skodon för de små måste hålla dessa inomhus, samt att man för vård av de å sjukhem, barnhem och andra anstalter intagna barnen i brist å sänglinne ofta måste använda papper. Överstyrelsen för Svenska Röda Korset vill i sin mån bidra till lindrande av denna stora nöd och riktar härmed en bön, särskilt till de svenska husmödrarna, om att dessa ville för ovanstående behjärtansvärda ändamål genomse sina förråd och ur dem uttaga och till nedan angiven adress snarast sända, vad de anse sig kunna undvara av mer eller mindre begagnade rena lakan, örngott, dukar, servietter, filltar, barnkläder, skodon etc., för att genom Svenska Röda Korsets försorg sändas till de små, som lida fruktansvärd nöd.

R. Berg, generalmajor, v. ordförande i S. R. K:s överstyrelse. Hedda Munck, född Hierta, generalska, ledam. av S. R. K:s överstyrelse. Gerda Ödman, fröken. Eduard Johanson, grosshandlare. Albert Zetterlund, direktör. — Gåvor emottagas å Röda Korsets Stockholmskrets lokal, Karlavägen 36, Stockholm, alla vardagar kl. 11 f. m.—3 e. m., samt av ovanstående personer.

pande produktion återspeglar inte endast en ursprunglig begåvning utan också en stor själens renhet och barmhärtighet, har inför de allierade ländernas kvinnor gjort sig till folk för det ångestrop, som hungern, kolden, eländet avtingar de tyska kvinnorna, vilka för visso genom det olycksöde, vari de och deras barn äro försänkta, äro berättigade till allt det deltagande, som kan skänkas dem av en systersjäl sådan som Selma Lagerlöfs.

I enkla och rörande ord begära de tyska mödrarna genom henne, att segrarna måtte visa sig milda mot det uppväxande släktet. I namn av en nyvaknad humanitet, begära de att bli satta i stånd att livnära sina barn, och de hoppas att segrarna skola bevek-

kas till denna mildhet, detta ädelmod just genom de segrande ländernas kvinnor.

Oaktat den enkla och ödmjuka tonen i denna vädjan, oaktat den stora mängd svenska kvinnor, som har förenat sig omkring Selma Lagerlöfs modiga och ömsinta uppträdande, har detta upprop funnit ett kallt mottagande hos de feministiska grupperna. Sant är, att de franska kvinnorna ännu lida under alla krigets fasor, sant är, att de ännu skälva av avsky för det tyska barbariet, som tyngt dem sedan fyra år tillbaka, sant är, att de ännu begråta mödrar och barn, som uppslukats av havet, träffats av areoplanens bomber, allt detta är sant... Men att hämndförsten brinner i kvinnornas hjärtan, i många tusen kvinnors hjärtan, det är absolut osant. Gud har fruktansvärt straffat det tyska folket i dess övermod och maktlystnad. Segrarna ha föreskrivit de vapenstilleståndsvillkor, som skola, kanhända för alltid, stävja dess framåtskridande. En förödmjukelsens kalk bjudes detta folk, som kanske för alltid skall lamslå dess förmåga och energi.

Böra då kvinnor från civiliserade länder, kvinnor från kristna stater, kvinnor, som på grund av natur eller kallelse äro mildhetens och förlåtelsens symboler, visa sig oförsonliga? Om så vore, vad blir det då för skillnad mellan en barbarisk ras såsom den germaniska och en civiliserad såsom den latinska? Och om segerherrarna visa sig så gryma mot de besegrade, vad äga de då för rätt att tala om en civilisationens seger, om en humanitetens seger? Och om än männen, rusiga över sin triumf, glömma mänsklighetens bud, böra då kvinnorna göra det? Varje morgon och kväll bedja vi Gud att så förlåta oss våra skulder, som vi själva äro mäktiga av förlåtelse, — är då detta endast tomma ord? Vi som så ofta ha berömt oss av vår mänsklighetskänsla, vårt ädelmod, vår kultur i jämförelse med fiendens barbari, varför vilja vi nu likna honom? Varför vilja vi förstöra vår hederskrona? Våra ädla vittnesbörd om moralisk överlägsenhet skola då vederläggas av oss själva? Ett ögonblick kan komma, då både gudarna och filosofien finna mer behag i den besegrade saken än i den segrande. Det ögonblicket kommer, då ententens folk missbruka sin seger.

O kvinnor från segerlanden! Återtagen edra forna tankar, känslor och handlingsätt, återtagen er godhet och barmhärtighet från fordom, från den heliga fredsfiden!

Iduns byrå och expedition,

Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks. 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	å textside, 20 % förh.
20 % förhöjning för	för särsk. begärd plats.
särskilt begärd plats.	å textside, 20 % förh.

"In vino . . ." Av Gustaf Ullman.

DET VAR EN SADAN DÄR FÖRVARSDAG med envis blåst och täta regnbyar, då människan lätt blir både trött och nervös utan att riktigt begripa varför. Då man knuffas på trottoaren alldeles i onödan, förnar ihop som druckna, — eller som om hela den goda allmänheten plötsligt tappat sista resten av den smula trafiksinne, den eljes har att reda sig med. — — — För att komma ifrån både det nyckfulla vädret och de kära medmänniskorna hade jag vid middagskaffet gömt mig i en vrå av musik-kaféet, längst borta vid estraden, tätt bakom en bastant, fyrkantig pelare. Jag hade för tillfället inte den ringaste lust att studera fysiomyer eller avlyssna tonfall. Endast låta den diskreta duon — violin och piano — servera sin rätt väl blandade kom-pott av gammalt och nytt, gediget och banalt. Detta gav mig verkligen en högst behaglig illusion av att vara ensam i hela den stora lokalen, och av att det spelades bara för mig allena. — Mycket snart brast den illusionen. En äldre herre slog sig ner vid bordet intill mitt; han hade tydligen suttit där innan jag kom, ty en vinflaska stod framför honom. Den hade jag frott vara utdrucken och bordet oupptaget. Han hade ett hyggligt farbrorsutseende, med glasögon på en något krökt näsa, grå mustascher och en tunnläppad, egendomligt rörlig mun. Det såg ut som om han ljudlöst mumlat för sig själv. Men samtidigt för den något fuktiga blicken genom brillorna förstulet forskande, nästan sno-kande runt i kaféet. — Och, som kallad av denna lurande blick dök plötsligt en annan gentleman, en ung, välklädd herre, fram från något håll — jag kunde ej se varifrån.

"Du sitter ensam. Får jag slå mig ner?" — frågade den unge. Tonen var artigt förtrolig. Likväl kunde jag inte hjälpa, att det på något sätt föreföll mig, som om han egentligen helst velat slippa den gamles sällskap. Varför kom han då? Ja, säg det. Det angick ju inte mig. Och jag ville vara i fred.

"Jo, naturligtvis!" — svarade gubben med hjärtlighet: "Mycket välkommen! Alltid välkommen, min kära bror!" — Den äldre herrn talade påfallande högt — han hade nästan fömt sin flaska till botten. Hans sätt nu mot nykomlingen tycktes mig på en gång tantaktigt beskyddande och försåtligt anspråkslöst. Den våta blicken och de livliga läpparna riktigt tävlade emellertid i att le älskvärdigt förtroligt. Den yngre hade också höjt rösten:

"Ja, tack för sist för resten, bror Holmbom!" sade han. Den äldre nickade:

"Sist? Jaså — det var visst längese'n!" — Och han knackade till sig en servitör, beställde en ny flaska vin och fortsatte med en nästan omärklig skiftning i uttrycket: "Ja visst, ja — det var den gången." — Servitören kom med det begärda och nytt glas.

"Nej, tack!" avvärdade den unge: "Jag ska inte ha mera. Jag har tagit med mig mitt eget glas. Och ska' strax gå —"

"Ah, seså, låt nu mig få bjuda!" bad herr Holmbom. Den yngre ryckte på axlarna:

"Som du vill, för all del! — Jag är inte snål, men man får dra in på staten, det — får alla människor göra."

Den gamles grimaserande grin blev för ett ögonblick fämligen försmädligt, men med en underlig blandning av respekt och när-gångenhet sporde han oförmedlat:

"Och du — är kvar hos Happler & Com-pani?" — Frågan föreföll särdeles oskyl-dig. Jag kunde inte förstå, varför den till-frågade ryckte till därvid och nästan snä-sigt sporde tillbaka:

"Jaha! Varför skulle jag inte vara det?"

Men Holmbom föll genast undan:

"Näh, naturligtvis. Du — har det ju bra där." — Den unge skrattade till, kort, litet ansträngt, och drog upp en annotationsbok, vari han började bläddra med en egen-domligt inbilsk min i sitt slätrakade, kor-rekta, men något nervösa streberansikte. Synnerligen högljutt bekräftade han:

"Jaha, visst har jag det, — och bättre får jag. Om en vecka far jag till London för firmans räkning — och kanske stannar där."

Nu blev det den gamles tur att rycka till. Men åter i samma menlöst intressera-de ton frågade han:

"Stannar — också för firmans räkning?" — Och nu till synes helt omisstänksam, helt laddad med självbelåtenhet skrattade den unge på nytt: — "Jaha, javisst — för vems räkning annars!"

Gubben nickade betänksamt och sade med värme:

"Hm. Nå, då får jag riktigt gratulera dig, käre bror Flich!"

Och han fyllde beskäftigt vännens glas, varpå de skålade och drucko i botten. Nu överdövades rösterna för en stund av mu-siken, som spelade "Honolulu" eller vad det heter. — Men lösyckta fraser av deras allt ivrigare samspråk läto mig förstå, att det rörde penningkurser och börsförhållan-den. — Dessa två obekanta herrar och de-ras konversation angick ju inte mig på min-sta vis. I deras yttre fanns ingenting i och för sig intressant. Det kunde ju inte falla mig in att lyssna på dem. Jag ville vara i fred. Men deras sällsamt obehärskade hög-ljudhet helt enkelt tvang mig att höra, — redan det, att de så fullständigt tycktes negligera min närvaro en meter från deras bord väckte också ovillkorligt min ofrivilliga, mer förvånade än förargade uppmärksamhet. — Det var som om båda två i hemlighet haft en sak, — kanske samma sak! — i tankarna så starkt, att den kom dem att glömma omgivningen och all hän-syn till denna. Vad vet jag? De täta skå-larna gjorde väl sitt till. Ty gamle herr Holmbom drack själv mycket och fort, och än narrade, än frugade sin gäst att följa med i takten. Han visade sig utomordentligt spendersam. Men, bakom all hans hjärtlighet — liksom i den unge herr Flichs sätt att mottaga den — tycktes gömma sig något helt annat, som inte skulle låtsas om. Ja, i bägges tonfall, — även på tal om de alldagligaste ting, — skorrade någonting, underförstått, avsiktligt, störande. Det hade från första replikerna slagit mig. Och det blev mig helt enkelt omöjligt att icke iakt-taga och grubbla över det. — — —

Jag hade just ämnat bryta upp och på nytt trotsa det besvärliga förvärsvädret. Då beredde sig tydligen även herr Flich för detsamma. Han ursäktade sig på en gång fjäskigt och skrytsamt med angelägna affä-rer, affärer av största vikt. Men Holmbom nickade och nickade, skenbart alltmer im-ponerad, och nästan undergivet tacksam för det sällskap, han fått åtnjuta.

"Men bror Flich" — ivrade han — "innan du far, innan du far, din lycklige ost, må-

ste vi äta en middag tillsammans. Jag bju-der, jag vill se dig" —

"Vi repatisera!" sade den unge bestämt och tryckte hans hand: "Och tack och he-der, käre bror, för i dag! Heder och tack!"

Och han reste sig, dock kvarhållen av gubbens handtryckningar, som aldrig ville taga slut.

"Käre hedersbror!" värjde sig herr Flich: "Vi repartiserar! Du har bjudit i dag, — och du — bjöd ju sist." —

Nu stack en snabb blick av ohöjd elak-het ur blicken bakom brillorna, och lutad fram över bordet sade den gamle med le-ende mun: "Sist? — Rodnar du, bror Flich — varför rodnar du för den gången? — För att jag blev av med plånboken, — du kan-ske minns?"

Herr Flich blev alldeles stel i kroppen. Så liksom krökte han sig ner i soffan igen. Rösten liknade ett teaterskratt:

"Rodnar! Nä, hähä, varför skulle jag det, — rodna för den där gången?" — Han skrattade. Gubbens ton blev åter försåtligt vänskapfull:

"Näh, jag tyckte bara, att du rodnade, — jag undrar bara, om du minns, hur det gick till? Vi hade superat ihop och så vi-dare, och kunde inte få mer sprit ute, — så for vi hem till mig, för jag har ju en del — och vi hade varit ensamma, alldeles en-samma, du och jag." —

"Jaha, och jag gick hem klockan halv två." —

"Ja, och om morron var min plånbok putz weg! Där var femhundra i den." —

Herr Flich tappade äntligen tålmodet. Han slog våldsamt i bordet och skrek:

"Nä, nu är jag arg. Nu blir jag arg. Det här var en trevlig historia, den ska du få ångra. Säger du, att jag, — jag Charles Flich, har stulit din plånbok —"

Herr Holmbom behöll nu ett tillfredsställt lugn; dock, borta under kindkotorna rörde sig muskulaturen i små egendomliga spritt-ningar; i nästan sade han:

"Jag påstår ingenting alls, — inte alls — jag säger bara, hur det gick till." —

"Jag gick hem halv två!" — skrek herr Flich, — "och vem vet, om du sen snällt kröp i säng. Vem vet" —

"Det vet jag och min hushållerska, som serverade mig en soda, sen jag lagt mig!" — Denna upplysning gjorde herr Flich full-komligt ursinnig. Efter nya dunderslag i bordet kallade han på källarmästaren, — uppträdet hade redan väckt hela lokalens roade uppmärksamhet. Några herrar, tyd-ligen bekanta till de trätande, sökte för-gäves lugna herr Flich. — Min fred var slut. Jag bröt upp. På utgående frågade jag en god vän vad han trodde om saken. Han förklarade, att herr Flich var en filur. — Jag förhörde mig så hos en grånad hov-mästare. Han anförtrorde mig, att herr Holmbom i upprymt tillstånd lätt tappade minnet, och gav sig i vad sällskap som helst, — hur lätt kunde man inte då råka "tappa" även en plånbok med femhundra i! — — — Här hade jag då två upplysnin-gar, en om vardera parten, inte alldeles oförenliga, men pekande i skilda riktning-ar. Det skulle således icke förunnas mig att få klarhet i denna sällsamma tvist mel-lan två goda vänner, två gentleman. — — Jag gick hem, begrundade den gamla sat-sen: "In vino veritas! — I ruset bor san-ningen."

Konstflisen Förening för hemslöjd
och Konsthandtverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

Pröfva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

Leonardo da Vinci.

För Idun av

DEN 2 MAJ 1519 AVLED LEONARDO DA VINCI i Touraine långt uppe i västra Frankrike, långt ifrån det land, där han växt upp, levat och verkat.

Han var som konstnär banbrytare och reformator, som snille ett av de mest vittfamnande, i högre grad än någon annan en personifikation på en gång av sin tids konstnärliga nydaningsarbete och av dess vetenskapliga upptäckarlust. Han var vad fransmannen kallar "le curieux", den vetgirige och på samma gång den originelle, besynnerlige. Han väckte beundran för sina lysande talanger men också någon undran. Han var världsman och enstöring, en grubblare och glädjespridare, på en gång furstetjänare och mannen, som gör vad som faller honom in, i mångt och mycket en fämligen gåtfull uppenbarelse.

Samtida omtala honom som en skön och ståtlig man, skicklig ryttare och fäktare, stark så att han kunde krama ihop en hästsko, "en hänförande människa med ett lysande och storslaget väsen", intressant i sitt tal och överlägsen i debatter. Dessutom "full av munterhet", "sjöng och improviserade gudomligt till sin gitarr", mästare "i synnerhet i teatraliska underhållningar."

Fastän han knappast ägde något och arbetade föga — skriver Vasari, hans första biograf — höll han sig alltid både tjänare och hästar. Uttrycket att han föga arbetade är ägnat att väcka förvåning, ett så intensivt hantverk har väl knappast någon annan mänsklig hjärna presterat. Outsläckt och utan gräns var hans begär att tillfredsställa sin kunskapsförst, att genomforska tingens väsen, förstå och förklara allt han såg eller anade, att behärska naturkrafterna och göra dem underdåniga mäniskoanden. Han var på en gång en spekulativ tänkare och grubblare och en ständigt vaken naturiakttagare. "Filosofierande över tingen i naturen strävade han till att förstå örternas egendomligheter och iakttag ständigt himlakropparnas rörelse, månens lopp och solens bana". Samtiden kunde dock ej pejla djupet i hans divinatoriska blick och räckvidden av hans iakttagelser. Han behöll dem för sig själv, steg aldrig fram och predikade på torgen. Men hans rykte som allkunnig var dock spritt, och det var inte utan att han inte blev misstänkt för att ha hemliga naturkrafter i sin tjänst. Som hans älsklingsämnen omtalas matematik, botanik, geologi och anatomi — hans anatomiska ritningar och rön omtalas av vår samtids fackmän som ännu i dag oöverträffade. Han lade ner mycket arbete på att konstruera en flygmaskin — fåglarnas flykt gav honom utgångspunkter, logiskt riktiga, och hade den elektriska motorn varit uppfunnen på hans tid, så är det sannolikt nog att han hade löst problemet. "Denna vidunderliga och gudomliga man" — skriver Vasari — "skulle både i vetenskap och litteratur ha åstadkommit storverk, om han ej varit så mångsidig och ostadig". Det låg inte för honom att samla sin kraft på ett område, han drogs från ett till ett annat, lärde många ting och uppgav dem igen, "spillde sin tid" på litet av varje.

Flygmaskinen var långt ifrån den enda mekaniska uppfinning, hans hjärna arbetade med. I en

inlaga, som han sände till hertig Lodovico il Moro i Milano, erbjuder han sig att i dennes tjänst konstruera belägringsmaskiner, kanoner, mörsare, pansarvagnar, skottsäkra fartyg, minor m. m., dessutom att bygga broar, anlägga vattenledningar, kanalisera landet (vilket blev gjort senare ungefär så, som han föreslagit), bygga städer av ny typ med en del hygieniska anordningar av helt ny art, bygga kyrkor och palats. Som det sista numret i förteckningen på vad han kan skriva han: "Vidare kan jag i skulpturverk av marmor, brons eller terrakotta liksom även i målning utföra allt som överhuvud kan göras samt i tävlan med vem det vara må." Dessa sista ord äro en fras, som tycks ha varit ganska vanlig i denna tids konstnärers mun.

"Hans egentliga profession", skriver Vasari, var emellertid målarkonsten. Han "blev aldrig trött på att teckna och modellera, vilket tilltalade honom mer än allt annat." Ej minst som konstnär är han le curieux, forskaren, sökaren. Han experimenterar i olika riktningar, med olikartade uppgifter, olika mål, i olika stil, liksom han försöker nya tekniska medel — detta sista till största skada för hans verk. Denna nyhetsma-

I MAJBLOMMANS HÖGKVARTER I STOCKHOLM.

Interiör från doktorinnan Gustav Falks hem, där reklambilernas jätteblommor tillverkats under ledning av fru Boda Hallberg, första majblommans initiativtagarinna.

Ett 400-årsminne.

Georg Nordensvan.

kare kunde inte nöja sig med att använda prövade och betryggande framställningssätt, han påfann egna metoder att preparera väggytan för målning och att tillreda färger och fernissor — med det resultat, att ingen av hans bevarade målningar har stått sig genom tiderna. Färgerna ha bleknat, dunstat bort, äro halvt utplånade. Dessutom hade han en otrevlig vana att lämna arbeten halvfärdiga. Han "påbörjade många saker men slutförde ingen", säger Vasari med någon överdrift. Men mer än en gång ledsnade han på det arbete, han hade för händer, och kastade penseln. När han lagt upp en komposition, löst ett formproblem, klargjort sin konstnärliga idé, så tycks uppgiften ha förlorat sitt intresse för honom. Mer än ett av huvudnumren i hans levnadsverk blev ofullbordat. Det gäller hans största skulpturverk, Francesco Sforzas ryttarstaty, som så länge sysselsatt hans fantasi. Det gäller hans mest betydande målning från hans första Florentinertid, De tre kungarnas hyllning, som han reste ifrån och som besättningsmännen väntade på i 15 år. Det gällde ryttarstriden, som han började måla i Signorians stora sal i Palazzo vecchio i Florens — ej ens kartongen, som beundrades och studerades av alla konstnärer, blev bevarad. Ej heller Nattvarden, som han målade i en klostervals i Milano, blev fullt avslutad. Även denna målade han efter en ny metod — det dröjde inte länge förr än färgen började lösgöra sig från muren och falla bort. Redan i mitten av 1600-talet omtalas målningen som halvt ödelagd.

Ändå äro dessa verk att räkna till de mest betydande bland målningar. I konsthistorien betecknar Leonardo en vändpunkt. Han förde den skola, han utgick ur — det florentinska 1400-talsmåleriet — till dess höjdpunkt, och han gav utgångspunkterna för högrenässansens måleri och skapade i Nattvarden dess första storverk, oöverträffat i kompositionens rikedom, rytm, slutenhet och klassiska storhet.

Leonardo är, om någon, en tänkande konstnär. Men det själsliga innehålllet i konstverket kommer honom aldrig att underskatta det formella. Ej minst som målare är han en aldrig tröttad sökare. Han för studiet in på nya områden, inför nya element i måleriet, nya fordringar på komposition och på framställningssätt. Han har blivit kallad det moderna måleriets fader, på den grundval han lade har konsten byggt i 400 år — ända till den tid, som nu är inne, då helt nya mål börjat uppställas och då man utdömer som förlegat och av ondo — strävan efter verklighetsintryck, naturlighet i målningen liksom efter behärskning av uttrycksmedlen, av teckning, perspektiv, modellering, allt detta som Leonardo kallar "ledtråden och ingångsdörren" till måleriet och dettas "tygel och roder".

Vasari konstaterar, att Leonardo "ej blott blev ansedd i sin egen tid men uppnådde ännu större rykte hos efterkommande efter sin död. Sin samtids åsikter om honom själv och om hans verk tog han med lugn. Och han kommer med all säkerhet att överleva både denna dags och morgondagens visdom.

Av sina vetenskapliga rön offentliggjorde han ingenting under sin livstid. Eftervärlden har sökt rätt på hans anteckningar och har häpnat över hans snilles vingkraft och djup. Denne mångfrestare var ej mångfuskare. Bland hans otaliga anteckningar har man ej funnit några beaktelser, intet om hans personliga liv, ingen bikt om hans hjärtas lust och kval. "Leonardo intime" är en oskriven bok — och en bok, som aldrig skall kunna skrivas.

Ledins Ett uppdrag. Av Nils Selander.

(Forts.)

MEN SÅ HADE NAGOT KOMMIT EMEL-
lan och doktorn återvänt och allt — ja, det
var just frågan! Eller jo — de voro ju gifta
nu. Men —.

Brag hörde någon komma klampande
ufanförl i gången mellan köket och matsalen.
Han sköt snabbt ihop de tre breven, var-
vid ett föll på golvet. Han böjde sig has-
tigt efter det, men innan han hann sticka
det tillbaka bland de andra, tog det i dörr-
vredet, och i förvirringen stoppade han bre-
vet i kavajfickan. I samma ögonblick gick
dörren upp och på tröskeln visade sig en
gammal gubbe, till utseendet en trädgårds-
mästare eller allt i allom på en gård. Med
en nick till Brag gick han lika hemmastadd,
som den andra karlen, fram till bordet och
började lägga posten i en medförd spån-
korg. Långsamt och ordentligt, så det såg
ut som om han stått och letat efter något,
tyckte Brag, i vars ficka brevet började
bränna i handen, som han höll om det. Han
vaktade på den gamle för att bli i tillfälle
få gottgöra sin ofrivilliga oredlighet. Men
vid varje rörelse han gjorde jagade gubbens
pepparbruna ögon efter. Som hundar på
slag, tyckte Brags oroliga samvete.

Han måste väl säga något — och han
sade:

— Här är visst många brevbärare?

Gubben smakade på frågan, sväljde och
strök med avigsidan av handen om munnen:

— Nej, det är bara Karlsson. Men vi
hämta posten här för annars få vi den inte
förrän på kvällen.

Varpå han närmare utredde tågordningen
i Karlssons postala uppgifter.

Brag lät falla en anmärkning om de långa
avstånden i orten och gubben tog upp den
med en undran om Brag ämnade sig upp
till herrgården.

— Nej.

Ordet föll så tvärt att Brag måste förvåna
sig däröver. Och ännu mera förvånad blev
han över fortsättningen.

— Jag har stigit av vid fel station.

Men när meningen med detta hjärnans lo-
giska sidosprång stod klar för honom, visste
han att han funnit en utväg i det som hela
tiden stängt honom inne.

En briljant utväg!

Han hade stigit av tåget vid fel station,
hittat det — näja, stulna brevet — på vägen,
och — ja, resten kom väl även den när tiden
var inne.

Märkvärdigt — ja, det var en ödets vink
att just doktorinnans brev fallit på golvet.

Brag såg på gubben, som var färdig, men
såg mäktigt nyfiken ut. Han antog en likgil-
tig min och den gamle tröttnade och gick.

Flickan som serverat kom och gick. Gäst-
givarfar hittade in och gick igen. Gäster,
bönder, kommo, drucko öl och gingo. Det
började bli livligt.

Och så vart det på tiden för Brag att ge
sig vidare in i äventyret. Och han begav
sig av.

På vägen blev han så säker på utfallet
av sin mission, att denna så småningom vart
något oväsentligt vid hans promenad. Ju
mer han avlägsnade sig från den vågiga
terrängen nere vid stationen och gästgivar-
gården och kom upp i mera plan omgivning
med vidsträckt utsikt och täcka vyer, dess
mer betogs han av landskapets skönhet. Så
att när han äntligen var framme och stod
och bultade på det stora husets stora in-
gångsdörr, kände han sig som hemma och
som om han gått att besöka bekanta.

En tjänstflicka släppte in honom i en hall,
full av gamla vackra möbler, och innan han
hunnit säga sitt namn eller ta fram sitt kort,
vände hon sig med lantlig otvungenhet från
honom och ropade mot en halvöppen dörr,
att "en herre var där".

En ung man med pincenez kom ut. Dok-
tor Wahlerius. Han var lång, såg bra ut,
var elegant och hade denna särskilt intres-
serade min som ofta utmärker närstynta.

Brag sade sitt namn och ärende. Han
hade hittat ett brev till doktorinnan Wahle-
rius — och då han inte träffat en enda va-
relse på vägen hit, hade han trott det vara

ödets mening att han själv avlämnade det.
Han gjorde saken skämtsamt högtidlig och
mötte älskvärt fillmötesgående. Herrgården
var ju första byggnaden sedan man lämnat
gästgiveriet, och det var ingen säkerhet för
att ej brevet kunnat råka i samma slarviga
händer en gång till.

— Minken! ropade doktorn och mottog
den villsamma biljetten ur Brags hand.

— Men vill ni inte stiga in?

Han gick ett halvt steg före, öppnade helt
den halvöppna dörren — och Brag befann
sig inför husets damer.

De hade alla tre varit sysselsatta med
tidningsläsning. Dock syntes störningen dem
välkommen. De smålogo hövligt och lyss-
nade intresserade till doktors introduktion.

Ankefrun var fet och säker, med öppna
energiska drag, ungefär sådan stinsen be-
skrivit och Brag föreställt sig henne. Hon
bar glasögon över vilka hon hittade, när
hon uppmärksammade någon, och hon upp-
märksammade ofta och gärna. Den unga
damen bredvid henne i soffan var kusinen.
— Min syster, presenterade doktorn. — En
brunett med blek hy, granna, men kalla
ögon, och omkring munnen detta lätt ut-
manande leende, som aldrig blottar tänder-
na och likväl kan bita. Och den som kom lik-
som uppropad, vilket hon ju också var, och
med tidningen ännu i händerna, var dok-
torinnan, dottern i huset. En skönhet även
hon och mycket lik kusinen. Man hade
kunnat ta dem för syskon. Hon hade sam-
ma bleka men friska hy och över hela ap-
paritionen samma kyliga reservation. Dock
lyste hennes blick med en mildare glans
och hennes röst ljud varmare. — Det är hon
aldeles säkert, tänkte Brag och tryckte
högra armen mot kavajfickan, där Ledins
brev låg i beredskap och svagt knastra-
de vid beröringen. — Min hustru, föreställ-
de doktorn.

Brag bugade och hon tackade honom för
att han besvarat sig dit.

— Min korrespondens är icke så viktig,
sade hon, men jag tycker om att få brev.

En människas vårhymn.

En vinter har jag sovit bort.

Nu ropar en hög sång

i påskvårsnatt, stjärnljus och kort,
som gör min längtan lång.

Mitt hjärta, kläd dig brudgumsklädt, bered dig till skön fest!

Stått upp från duven slummers bädd lik en bekransad präst!

Nu skina hästhovssolar milt på älvens höga bank,

nu bubblar krigiskt orrspel villt i myrmark gul och sank.

Far upp, du smällande morgonbris,

ur blöta dalars tö

och spräck de svällande älvars is

och sörjig nordansjö!

En vinter teg mitt hjärta stillt

i misströstans kval.

Jag allt förspillt. Nu hör jag milt

på nytt ett hoppfullt tal.

Ett sörjans år har flugit hän i korsens svarta hägn.

En börjans vår uppvaknar vän med milda morgonregn.

Ådalen april 1919.

Se, stormen som föryngrar allt och sopar hejdlöst fram,
skall brusa manligt hårt och kallt, men spruta sav i stam
och hjärtats träd, som dignande stått
med hjälplöst uppfläkt bark,
skall skjuta på nytt välsignande skott
ur ömt bevattnad mark.

Du nya sol, som stiger hullt

på bergens blåa bro,

nu är mitt hjärta överfullt

av ung uppstånden tro!

Du nya vår, som spricker ut i spädgrön björk och al,

nu upp jag går vid vindsalut inunder din portal.

Jag kommer upp från landet Skam, i helga skyars brand

träder jag arm och fattig fram mot löftets sommarland.

Tag mot mig, vår, i brusande fröjd!

Jag vill försona allt

och stiga upp mot susande höjd

i tvädd, skön gestalt.

HARRY BLOMBERG.

Samtalet föll in i det staccato frågor och svar som nyss sammanförda människor utbyta, gick över i betraktelsen över lantliga nöjen och behag och blev stående vid resor.

Under tiden vart Brag åter allt osäkrare på vem av de bägge unga damerna hans uppdrag gällde. Ledin kunde mycket väl ha uppvaktat dem båda, rönt framgång hos den ena och därför inte alls hos den andra. Av kärlek och svartsjuka och annan känslans grumlighet hade så historien kulminerat och exploderat och de skilts åt. Tills Ledin inför det stora allvaret blivit klarsynt och trott sig skyldig åtminstone en förklaring till den han nu kände sitt hjärta närmast. Eller nej — det vara bara teorier som man kunde hålla på i oändlighet med. Här blev huvudsaken att få veta vem av de två som skulle ha brevappen. Men hur? Det måste hända någonting. Han måste säga något. Odet måste ha en puff — knuff — måste handla — verka!

Då verkade det utan påstötning.

— Ni säger att ni stigit av vid fel station?

Blicken över den gamlas glasögon föreföll beklagande och det lät mera som en tröst än en upplysning, när hon tillade:

— Det går ett fåg två timmar senare. Men det hade ni förstås inte reda på?

Tillfället var gynnsamt och Brag begagnade sig av det.

— Jo, jag visste det, sade han, Men jag ville gärna se mig omkring lite här. Jag hade hört att här skulle vara så vackert. En bekant, rytmästare Ledin, sade mig det. Och han hade rätt. Här är verkligen vackert.

Brag uttalade orden så lugnt han förmådde och försökte se så oberörd ut som möjligt.

Tre par förvånade ögon hade riktats på honom, och han hörde hurusom doktorn, som suttit lite bakom, hastigt reste sig och ställde sig bredvid svärmodern, som ville även han ta honom i ögonsyn.

Emellertid försvann förvåningen lika fort som den kom, och kvar syntes endast en viss oro hos doktorn och något hopbitet hos kusinen, medan doktorinnans drag liksom vecknade, blevo mjukare. Blott gamlafrun hade alldeles återvunnit fattningen och var som förut, trygg och säker.

Det var även hon som tog till orda.

— Rytmästare Ledin har aldrig varit här, sade hon.

— Vi träffades i Lysekil för några år sedan, föll doktorn in.

— Herr Ledin var mycket trevlig, men vi voro så lite tillsammans, fortsatte den gamla.

— Han var mest på sjon, tillade doktorn.

Vad de båda voro angelägna pointera beaktenskapens ytlighet, tänkte Brag. Han kastade en förstulen blick på de två andra. De mötte den forskande. Kusinen med en glimt av något stridslustet, doktorinnan med ett stänk av rädsla.

Brag skyndade att säga att Ledin visst inte påstått att han varit här och att hans omdöme sannolikt varit tillfälligt. Han hade väl fäst sig vid någons lovprisande av traktens skönhet och fört det vidare, som man kan göra, när man inte behöver vara rädd för att förrycka fakta. Medborgerligt estetiskt förtroende är ju ganska utbrett. Utan att själv ha övertygat sig om att här var vackert, hade han, Brag, mycket väl kunnat göra detsamma, försäkrade han.

Hans iver tycktes verka lugnande.

Då gjorde doktorn en rörelse mot vad Brag först tog för ett fönster, men strax därpå såg vara en terrassdörr, och frågade om han sett denna sida av egendomen.

(Forts.).

Frédrique Runstedt.

In memoriam.

"Det brister en sträng härnere,
då en själ går hem till Gud,
det dallrar en ton av längtan
till krona och snövit skrud. — —"

DET BRISTER EN STRÄNG HÄRNERE

— klangen går högt ljudande över skog och sjö, över ängar och fält, den dallrar av smärta, av saknad och vemod. — — —

Få människor har jag mött, så — i ordets bästa bemärkelse — levande som Frédrique Runstedt. I hennes klara, mörka ögon lyste en underbar, strålande glans, av liv, av hjärtats värme, av själ — —

Hon intresserade sig också för allt under solen, som hade med framåtskridande, utveckling, andlig och materiell kultur att göra. Liksom hon intresserade sig för alla människor hon mötte i livet, i all synnerhet för dem som i något avseende — materiellt eller andligt — voro i behov av hjälp och stöd.

Såsom elev från den gamla, välrenommerade Storckenfeldtska pensionen i Jönköping blev hon fostrad och som jag tror omhändertagen med särskilt intresse av fröken Aurora Storckenfeldt — "sin lilla arab", "sin vildfågel" brukade hon kalla den livliga, vackra flickan — och fick på så sätt redan från tidiga ungdomen en fördjupad tankeriktning och en varmt religiös livssyn. Det var denna varma religiositet, denna verkliga andlighet som bar henne hela livet igenom och som gjorde att hon kunde bevara samma ungdomsfriskhet i sinnet som i livets vårdagar även då håren vitnat, som ock ett brutet livsmod, fastän på hennes lott föllo bekymmer och sorger i mer än vanligt rikt mått.

Från modern hade Frédrique Runstedt wallonblod i ådrorna — hennes mor tillhörde den på 1700-talet invandrade wallonsläkten de Thol, försvenskad till Tolf — fadern var av gammal, god bergsmanssläkt. Av den där blandningen blev det till dottern stål och kraft i viljan i för en kvinna ovanlig grad, livlighet i temperament, värme i sinne och hjärta. Rikt begåvad på alla områden, särskilt de intellektuella, som hon var, hade nog Frédrique Runstedts bana i livet teft sig annorlunda, om hon ställts i andra och större förhållanden. Nu bänd plikt-känslan

hennes vid fädernehemmet i den lilla byn; fäderneyrket blev hennes så gott som hela livet igenom.

Hennes far, fabrikör Fredrik Runstedt, hade i Vrigstad i Småland 1848 grundat det välkända Runstedtska färgeriet och vadmalsfabriken. Han var en i sitt slag ovanlig man, framsynt, intelligent, storslagen, driftig. Att arbeta upp och driva fram hemslöjden i sin ort, hade han gjort till sin speciella uppgift. Det var denna uppgift och detta intresse dottern, enda barnet, tog i arv efter sin högt älskade och beundrade fader.

Hurtig och orädd körde hon redan som 15-årig tös eget godsslag med de s. k. mötesresorna i bygderna, på så sätt förmedlades varuutbytet i trakter där järnväg ej fanns. Och då den gamle fabrikör Runstedt, 75-årig, avled år 1899, övertog Frédrique hela hans affärsverksamhet, ej endast färgeriet och vadmalsfabriken utan också lantbruk, kvarn- och sågverk, medföljande ett statsarrende som hennes far innehåll i 25 års tid förut.

Det var alltså mycket av arbete och om-lanke, mycket av oro och bekymmer som kom på hennes lott. Man hade vid faderns död rått henne att söka avveckla affärerna, så att hon kunde få ägna sina krafter åt sådant som mera låg för hennes häg, men hon kände sig bunden av faderns livsverk och vilja, att feget ge tappt för svårigheter var ej hennes natur. Hon hade alltså att ensam stå i med alltsammans. Stark och modig stod hon med ekonomiska bekymmer som hopade sig omkring henne, med en bräcklig hälsa, med allt mer försvårade arbetareförhållanden. Ej underligt att blicken kunde bli ansträngt klar och fast, munnen sträng och allvarlig. Men inne i ögonvrån slocknade dock aldrig helt den karaktäristiska glimten av humor och godhet. Ty humor, denna gudagåva till oss trötta jordvandrare, hade Frédrique Runstedt fått i rikaste mått.

Det var ju egentligen ej att förvåna sig över, att det bland så många människor som hennes livsöde lät henne komma i beröring med, fanns en och annan som gav henne anledning till besvikelse och missräkningar, som utsatte henne för intriger och försåt i själviskt syfte. Men hon ville hellre bedragas än bedraga. Och trots allt bibehöll hon sin ljusa, goda livssyn.

Jag har sett henne skälva i ångest och smärta inför livets svårigheter och människors vrånghet, men jag har aldrig hört ett ord av klagan eller knot från hennes läppar. Det var alltid detta: "Det händer mig inte mer än Gud vill. Är det mening, så skall jag gå igenom även detta."

Frédrique Runstedt var född till chef.

"Hon, vars vilja måste åtlidas", brukade hennes vänner skämtande kalla henne.

"För fröken Runstedt kunde man ju göra allt", sade mig häromdagen en av hennes f. d. biträden. "Man kunde vara dödstrött och likgiltig för allt omkring sig, men så kom hon och sade ett vänligt ord eller gav en blick, och då var all trötthet som bortblåst, och man var färdig att börja på ny kula igen."

Det hade varit tider, då hon råkat få in olämpliga individer bland gesällerna och arbetarna, det var de som voro svåra att håll i styr. Man har sagt mig, att Frédrique Runstedt kom ned i färgeriet, sade inte ett ord, bara såg på personen eller personerna i fråga, och upprorsandan sjönk, motståndet bröts, man måste foga sig efter hennes vilja, om det än gick med hemligt knot och "knytta näven i byxfickan". "Det må inte hjälpas, det skall gå!" det var hennes ord, då motståndet reste sig skyhögt. Och det gick ofast som hon ville.

Porträtt till dagskrönikan.

Vari låg då hemligheten till den stora makt hon besatt över människorna? — Jag tror, till det mesta däri, att hon tillvunnit sig makt över sig själv. Av naturen eldig och häftig, hade hon "i livets strid", som hon många gånger sade, lärt sig en lugn och osviktig självbehärskning. Hon hade sig själv fullständigt i sin hand. Den som stött henne nära, vet vilken storhet som låg i detta. Men styrkan fick hon ovanifrån.

Under de senaste åren av sitt liv fick hon ett alldeles nytt intresse och verksamhetsfält: Vrigstads Vattenkuranstalt, vars kamerssyssla hon skötte.

Hennes energi var det som från början skapade den lilla badorten, hennes varma intresse uppehöll den, fast svårigheterna ibland föreföllo oöverstigliga. Då hon såg uttröttade, överanstängda människor så småningom återvinna hälsa, sömn och krafter, lyste hennes blick av en särskild värme, och en dubbel lycka fyllde henne med tacksam glädje: en medmänniska hade blivit hjälpt till nya tag med livet, och den rena, friska smålandsluften och hennes kära smålandskogar hade fått visa sin stärkande och läkande förmåga.

En alltmer tilltagande hjärtsvaghet förmodade henne att lämna ifrån sig färgeriet och fabriken på våren 1912. I år, 14 mars 1919, lämnade hon statsarrendet Biskopsbo — om också ej av egen önskan.

Och nu skulle hon helt och odelat få ägna sina återstående krafter åt Vattenkuranstalten. Men mänskliga beräkningar slå fel.

Frédrique var svensk, speciellt smålänning, till liv och själ. Hur följde hon inte med sina kära smålänningars öden och bedrifter, och som om det gällt en av hennes allra närmaste gladde hon sig, då en smålänning visat sig värdig sitt land och sitt folk. Varmt intresserad för kvinnornas utveckling både i inre och yttre avseende tyckte hon ändå alltid, att "karl är karl", men då skulle också karl vara karl.

Sedan många år var hon medlem av Fredrika-Bremerförbundet, föreningarna för Hembygdsforskning, Röda korset, bekämpandet av emigrationen, m. fl. Även var hon livligt politiskt intresserad. Samma dag hon dog, begärde hon med stor iver att man skulle skaffa henne reda på resultatet av ortens länstingsmannaval. En ovanlig personlighet, en helgjuen karaktär var Frédrique Runstedt, god, stark, glad, ej minst i motgången. Vidsynt, varmhjärtad, storsinnad. Hon glömde aldrig en vänlighet eller ett vackert drag hon hört eller sett, men oförrätter glömde hon fortare än de flesta.

Därför tror jag få människor — trots alla missräkningar och bekymmer som kunde hopa sig omkring henne — på samma gång fått så mycken glädje i livet, så mycken förståelse och sympati, så mycken hängiven och osjälvisk kärlek.

Frédrique Runstedts minne skall leva — älskat — saknat — välsignat.

ULLA LINDER.

General Victor Balck.

GENERALEN, SIR VICTOR BALCK FYLLDE den 25 april 75 år och blev vid detta tillfälle föremål för en varm och uppriktig hyllning. Ty få stockholmare kunna väl glädja sig åt en så vidsträckt popularitet som general Balck, den svenska idrottens fader. Nu mera har generalen dragit sig tillbaka från det aktiva idrottslivet, men innehar alljämt ledande befattningar såsom sekreterareposten i Centralföreningen m. m. Den svenska idrotten och med den det svenska folket äro generalen all tack skyldiga.

De blinda ha förlorat en av sina vänner och en skildrare, som av egen erfarenhet kände deras värld, då Hjalmar Höglund gick bort. I Lysets börda, som stod införd i Idun 1909, har han givit en bild ur de blindas liv. Hjalmar Höglund var född i Borgsjö i Medelpad och har utgivit en del värdefulla norrlandsskildringar. Vid åtta års ålder drabbades han av en ögonsjukdom, som gjorde honom så gott som blind. Han genomgick sedan blindinstitutet. Efter en operation på senare år återfick han synförmågan. Höglund, som vid sin bortgång var 53 år gammal, har nedlagt mycket arbete för blindsaken i Sverige.

Vem skall i år taga hand om Elvskogens sommarhem för ensamma mödrar med barn, då fru Elva Olander icke mera finns till? Bland de många olika barmhärtighetsverk, som den nu avlidna med sitt varma hjärta räckte till för, hade utan tvivel sommarhemmet i skogen med de många småttingarna tagit största delen av hennes intresse. Under fyra år har fru Olander med sin man, direktör Gustaf Olander ägnat mycket av både tid och krafter åt sin sommarkoloni som var hennes eget verk, och även på vintern följde hon sina skyddslingar med råd och dåd. Fru Olander var vid sin död 36 år gammal. Ett kort liv men fullt av ljus.

95 år fyllde den 13 april fru Albertina Wennerholm, Halmstad. Anka sedan många år tillbaka efter handlanden och rådmannen i Falkenberg Hieronymus Wennerholm, bor den vörndsvärda gamla ensam i sitt hem och sköter där tillsammans med en ung hjälpredda sina dagliga sysslor. Inte ens den för unga husmodrar prövande kristiden har vållat henne några större svårigheter utan kupongerna skötas om

de alltid funnits till. Med oförminskad hörsel och rätt god syn, som räcker till både för att läsa och skriva, tar hon livligt del i dagens händelser, samlar gärna en krets av anhöriga och vänner omkring sig, då ej minst vår tids politiska välvningar diskuteras. Gör dagligen små promenader, ja, ibland dagslånga resor utan vidare ansträngning. Med glatt sinne och friskt humör har hon ständigt gått livets händelser till mötes och med ovanlig energi och arbetsförmåga har hon övervunnit livets motgångar. Ännu kunna kinderna få rosor och de bruna ögonen blixtra och ibland händer, att hon ej blott är en intresserad åskådare av ungdomens lekar, nyss såg man henne i barnbarnsbarnens muntra ring. Vår tids nervösa släkte kan med vördnad och avund se upp till en sådan ättling från den tid då förra seklet var ungt, som med stål i sinnet och mod i hjärtat och med en ljus tro på livet skänkt sin omgivning mod och förtröstan och sig själv ett rikt liv med valspråket: Bäst som sker!

Ende sonen är professorn och rektorn vid Kungl. Veterinärhögskolan John Wennerholm.

Föreståndarinnan för Södermalms högre läroanstalt för flickor fröken Gerda Lang har nyligen borttryckts i sviter av spanska sjukan. Född i november 1863 hade fröken Lang genomgått Högre lärarinneseminariet och verkade i många år som föreståndarinna för flickskolan i Jönköping, tills hon 1911 tillträdde den befattning hon innehade vid sin alltför tidiga bortgång. Fröken Lang var en mycket kunnig och omtyckt lärarinna och en förstående och klok arbetsgivare för sina lärarinnor, av vilka hon skaffades högt. Själva var hon den första i arbetet och hennes krafter räckte till för mycket, liksom hennes hjärta kunde omfatta många. Hon lämnar ett stort tomrum, då hon gått bort.

Fru Lena Haglund, maka till konstnären Robert Haglund, avled påskdagen på Maria sjukhus efter genomgången operation i en ålder av sextiofem år.

Varmt intresserad av arbetsstugornas verksamhet, har den avlidna i mer än tjugu år på ett nitiskt och uppoffrande sätt ägnat sin tid åt Jakobs arbetsstuga både som styrelsemedlem och föreståndarinna för den husliga ekonomien.

Av naturen begåvad med ett praktiskt förstånd, en outtröttlig arbetsförmåga och ett för de behövande varmt klappande hjärta, skall hon med saknad och tacksamhet länge minnas av dem, som kommit i beröring med henne.

En stockholmsborgare av gammal kärnstam, byggmästaren Axel G. Jansson uppnår den 5 maj den höga åldern av 90 år. Det är icke så få av det moderna Stockholms mera betydande byggnader, som herr Jansson varit upphovsman till under sin långa verksamhetstid och han har även haft uppdrag i Danmark och Finland. Elev vid Teknologiska Institutet 1844—45 och vid Akademien för de Fria Konsterna 1845—48, blev J. gesäll i byggnadsyrket 1856 efter att ha utfört flera viktiga arbeten och gjort studieresor utomlands. 1859 vann han burskap som mur- och byggmästare i Stockholm och blev 1878 ledamot av hedervärda murmästareämbetet samt riddare av vasaorden 1879. Han innehar också nordstjärnan och har varit medlem av stadsfullmäktige.

Bland byggnader som herr Jansson uppfört må nämnas Inedals sockerbruk vid Flemminggatan, gamla posthuset vid Rödbotorget, Centraltryckeriet, apotekarnas mineralvattenfabrik vid Nybrogatan, vidare har han ombyggt lustslottet Sophiero vid Hälsingborg och uppfört Nya Teatern, numera Svenska Teatern, å Blasieholmshamnen, kungl. Sjökrigsskolan å Skeppsholmen, Borger-skapets änkehus vid Norrtullsgatan och många andra betydande privata och offentliga byggnader. Vad Borger-skapets änkehus beträffar gjorde herr Jansson arbetet där utan ersättning, vilket vittnar om hans goda hjärta och stora samhällskänsla.

Hjalmar Höglund.

Elva Olander.

Albertina Wennerholm.

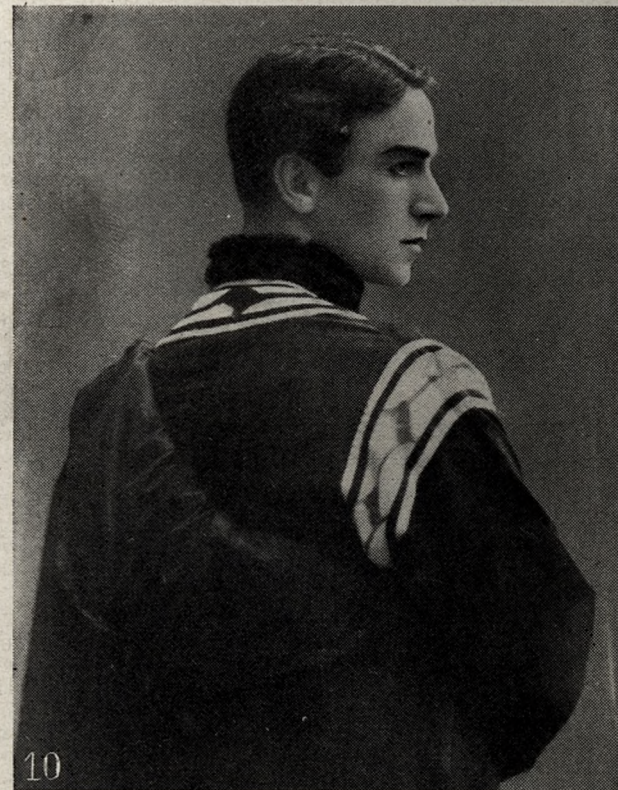
Gerda Lang.

Lena Haglund.

Axel G. Jansson.

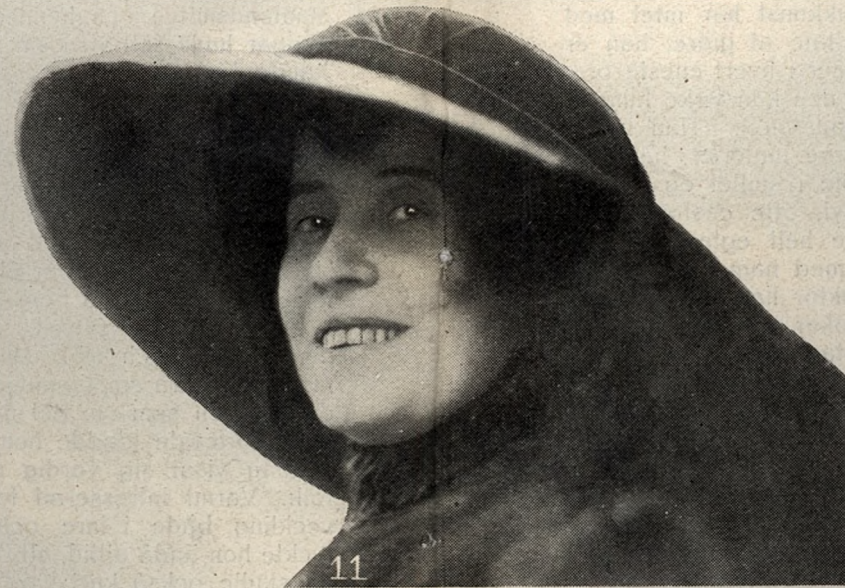

I vår skandinaviska serie kulturöversikter ingår i dagens nummer en skildring av teaterförhållandena i den norska huvudstaden, på vårt uppdrag skriven av

I.
OMKRING ARHUNDRADESKIFTET KOM DEN store förändring och förnyelse i Kristiania teaterliv och norsk scenekunst. Det gamle "Kristiania Teater" hade i många år fört en sorgmodig tillvaro. Ledelsen omfattade med särskild kärlek de herrar Moser och Kadelburg, hvis lystspel utgjorde teaterns huvudrepertoire, av och till avbrudt av en så märklig teaterbegivenhet som opførelsen av en eller anden utslitt operette. Det förste varsel om nye tider er Alma og Johan Fahlströms oprør. De bröt ut av den mugne kasse og dannede i 1897 sit eget teater og samlet her en flok unge og begeistrede talenter — hvoriblandt Harriet Bosse —, og satte ind med et repertoire som virket nyt og dristigt. Og endelig i 1899 var "Nationalteatret" færdigt. Her samlet de sig de bedste teaterkræfter, og få teatre er begyndt med en slik stab av ypperlige kunstnere. Hr. og fru Fahlström lukket sit teater og gik fulgt av sine bedste kræfter over til Nationalteatret. Men den nyvakte og stærke interesse for scenekunst gav folk mot til at våge litt og Kristiania fik samtidig to nye teatre til. Centralteatret, som endnu hævder sin plads som byens andet teater og som siden 1902 har været ledet av teaterchef Otto og Secondteatret under Dore Laviks og fru Ludovica Levys ledelse.

De første par år blev Nationalteatret båret oppe av publikums nyvakte interesse og begeistring. Men det fik snart vanskelige år, økonomiske besværligheter — det var og er uten

1. Gerd Egede Nissen. 2. Julia Lampe. 3. Agnes Mowinckel. 4. Johanne Dybwad. 5. Haldan Christensen, Nationalteaterns chef. 6. Mette Bull. 7. Helene Normann. 8. Henny Schönborg. 9. Gerda Ring. 10. Ingolf Schancke som Celio i "Marianne's ca-

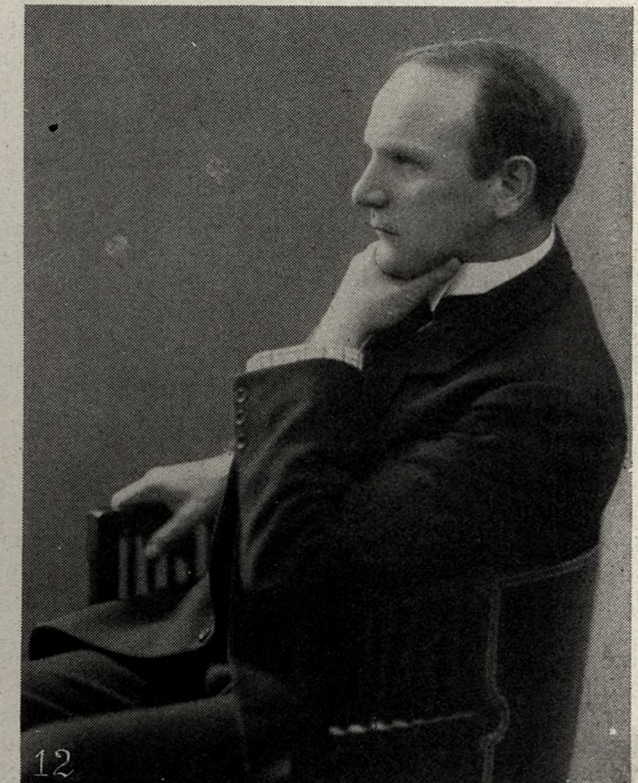

den framstående norske kritikern och dramaturgen Kristian Elster d. y., en son till "Solskyers" och "Farlige folks" berömda diktare. -- -- -- -- --

statsunderstöttelse — og i 1903 fik det en ny konkurrent, idet kunstnerparret Fahlström igjen bröt ut og dannede sit eget teater, som imidlertid ikke hadde så lang levetid.

Det hadde været en næsten selvfølgelig at Björn Björnson var blitt Nationalteaterns første chef. Av alle norske teatermænd var han den som inden publikum eiet störst popularitet og störst autoritet. Han eiet netop de egenskaber som trængtes for at starte et teater, den smittende begeistring, iveren, det livfulde temperament. Et utpræget teatermenneske med mange værdifulde teateregenskaber. Han hadde sans for de store skuespil og de store optrin. Han var en stærk og livlig instruktør med lyrik og følelse, men hans instruktion savnet finhet, inderlighed og sans for at lede den enkelte frem til den dybeste og mest personlige opfatning. Hans instruktion var som hans egen kunst, lysk og opdraget. Han var sikkert den bedste leder Nationalteatret kunde ha i de første år, han eiet troen og det friske arbejds-tempo. De første par år ga også en række gode forestillinger. Holberg interesserte Björnson sig ikke for og kunde slet ikke instruere ham. Hans beundring for Ibsen var også temmelig kjølig, forholdet var formelt, og forestillingerne oftest præget av det. Teatret ga dog i de dage enkelte gode Ibsen-forestillinger, bl. a. opførelsen av "Vildanden". Men det var Björnson-forestillingerne som blev teaterns bedste. "Kongen", begge "Over ævne"-stykkerne. — første del instrueret av Björnstjerne Björnson selv — og "Paul Lange og Tora Parsberg"

priser". 11. Ragna Wetfergreen. 12. Egil Eide. 13. Aasta Nielsen. 14. Johanna Voss. 15. Aagot Didricksen. 16. Erna Schöyen. 17. Sophie Reimers i "Den stundesløse". 18. Sophie Reimers. 19. Alma Fahlström. 20. Sigrun Enersen.

hører til Nationalteatrets bedrifter i de første år. Længe lykkede det ikke Björnson at holde Teatret oppe som en førstearangs literær scene. Han kunde altid ta de store pludselige tak — som opførelsen av "Kong Oidipus" — men med de økonomisk vanskelige år sank repertoiret betydelig. Teatret søkte mere og mere at redde sig over i populære publikumsforestillinger og tilslut druknet repertoiret i "Den glade enke" som gik over hundrede gange på vor første scene.

Der blev reist en stærk kamp mot Björnson, og i 1907 trak han sig tilbake med en ikke helt uretfærdig følelse av at utfaknemmelighet lønnet hans arbeide for norsk scenekunst.

Hans efterfølger blev Vilhelm Krag som imidlertid ikke besad den myndighet og de utprægede teateregenskaper som er nødvendig for en teaterchef. En fin og fornem iscenesættelse av "Johan Ulfskjerna" viste at han eiet evner som instruktør. Krag blev igjen fulgt av teatrets nuværende chef, skuespiller Halvdan Christensen. Christensen har mange gode egenskaper som teaterchef. Han har våken sans for yngre norsk skuespildigting som under ham har fått større plads end før. Han er en dyktig instruktør med evne til at forme forestillingen i stykkets stemning. Men i valget av utenlandske skuespil har han en tilbøielighet til at ta de store træffere, de skuespil som lever av publikums grove smak uanseet om stykkene mangler kunstnerisk værdi. Han er i det hele ingen stærk leder, det er stundom meget tilfældig over såvel repertoirevalget som fordelingen av rollerne. Selv teatrets bedste kunstnere kan gå ubrugt i lange tider, mens andre kan få rollerne dryssende over sig.

II.

Mens andre landes scenekunst har en lang historie som mere eller mindre er knyttet til landets digting, er den norske scenekunst ung. Den begynner først i midten av forrige århundrede og dens første blomstringstid falder sammen med dens store literatur, Ibsens og Björnsons dramaer. Der er ingen tradition i norsk scenekunst, det gjør den ofte frisk, oprindelig, ny, ofte også ufærdig, kantet, tilfældig. Den har en tilbøielighet til at oppløse sig i de ypperlige enkeltpræstationer, mens helheten, scenebilledet er usikkert og svakt. Holberg har vi i mange år spillet i en falsk dansk stil og har endog til enkelte Holbergforestillinger brukt dansk instruktør. En række Ibsen- og Björnsonforestillinger har været uten holdning og præg, farveløse og tomme.

Norsk skuespillerkunst har sit eiendommelige og selvstændige norske præg. Den er traditionsløs, men karakteristisk. Skuespillerne kjendetegner sig som stærkt utprægede personligheter, litt hårde og ubøielige, litt uvillige til at ofre sig for helheten. Men under den virkelig myndige instruktørs ledelse kan nåes betydelige resultater.

Ta en forestilling instruert av Gunnar Heiberg, vor første instruktør. Han har den ypperste evne til at skape helhetsvirkning, indordne hver enkelt under det fælles og samtidig lokke hver skuespiller til at gi det ypperste. En forfatter kan ikke vite sit arbeide i bedre hænder, alt hvad der er gjemt i skuespillet lokker han frem ved en opførelse. Hver replik får lys, liv. Og alt på den naturligste måte. Jo mere skuespilleren levendegjør den person han skal forestille, gjennomtrænger rollens væsen, desto stærkere kommer skuespillet hemmelighet frem, uten at skuespilleren trænger at understreke den eller at gi private betroelser til

publikum om sin opfatning. Når Heiberg instruerer Ibsen, tillater han aldrig at skuespillerne spiller "symbolsk", han tvinger dem til et helt og holdent menneskelig spil, så stiger det underforståtte frem av sig selv.

Jeg mener ikke at Heibergs måte at instruere på er den eneste saliggjørende. Men indenfor en bestemt retning gir han meget hyppig det ypperste. Og hans opfatning av instruktionskunsten falder sammen med den retning som i mange år har været og fremdeles er den stærkest rådende i norsk skuespillerkunst, den realistiske. Som realistiske skuespillere, der søker at nå det naturlige og sandfærdige virkelighetspræg så nær som mulig, har vore scenekunstnere nådd meget høit. Mens den ældre generation mere tydelig spilte for publikum — det er her ikke sagt i nogen nedsættende betydning — og ofret det strengt realistiske for de enkle og store linjer, de store usammensatte følelser, har den senere generation git sig helt og holdent realismen i vold. Selv en så realistisk og djerv skuespiller som Fredrik Garman, en av den ældre generations ypperste kunstnere, var realistisk i en anden betydning end nutidens skuespillere. Scenens liv hadde dengang de store tydelige træk. Den moderne realistiske skuespiller skaper sit verk av detaljer, av iakttagelser fra virkeligheten og fylder sin kunst med nervøst sammensat liv. Skuespilleren i vore dage er til det yderste streng i den naturlige fremstilling — her bortsees fra den fremhæven av det væsentlige, den forstærkelse og forenkling scenens liv alltid forlanger —, hans tale er den dagligdagse tale, han går på scenen som i sin stue, hans følelser sætter ham ikke i stærkere affekt end de vilde i virkeligheten. Han lar ikke sin fantasi bortføre sig. Hans farver er ikke de store, enkle, dekorative eller romantisk stærke, de er, sammensatte, naturalistiske, stundom litt grå.

I realismens tegn har vore ypperlige skuespillere skapt et rikt og eiendommelig sceneliv. Men alle retninger har sine farer og realismen sin. Det er trods alt en retning som nu har løpet linen ut, og skuespillerkunsten trænger sin fornyelse. Realismen skapte sandhed og oprigtighet på scenen, den fordyppet menneskeskildringen og beriget vor viden om det moderne sjellev. Men den har faat en tilbøielighet til at forflate, almindeliggjøre, og til at gjøre scenekunsten allfor fortrolig med parkettet. Skuespilleren optrær med sand naturlighet som i sin egen stue, men vi tar til at bli trætte av disse evindelige stuer, som når de riktig skal virke naturlige, intime, får os til at tænke med en vis flauhet at de jo mangler den fjerde væg. Scenens trevægs-dagligstue har gjort scenekunsten trangpusket. Vi skal ikke sitte og holde skuespilleren i hånden og undre os over hvor nær vi kommer dem. Der skal være avstand mellem parket og scene, som mellem virkelighet og kunst. Scenen er fantasiens verden, det er vi like ved at glemme. Scenen er en verden for sig selv, og de tre dagligstuevægger og den fjerde manglende er ikke den eneste eller bedste ramme. Den realistisk mulige skog med et måneskin som er så naturlig som mulig, men som hverken er skog eller måneskin, er meget nær ved at bli falske virkemidler. Og slik går det med skuespillerkunsten herhjemme også. Den er så realistisk at en tænker, at slik er allikevel ikke virkeligheten. Den stræber efter at nå noget utenfor sit eget væsen, at fornægte sig selv. Skuespillerkunst er først og fremst fantasikunst, det må ikke glemmes.

Strømningen mot den overrealistiske scenekunst, mot dagligstuen på scenen, har

endnu ikke nådd os med nogen synderlig styrke. En enkelt stor kunstnerinde, fru Johanne Dybwad, er gåt træt av den nøiagtige realisme og længes efter de store, enkle roller som gir befrielsen luft under vingene. Det har stundom bragt hende til at søke de tomme paraderoller og de stærke utvortes virkemidler. Men både i sin egen kunst og i sin instruksjon søker hun nye veier, heffligere, stærkere, mere fantasirike kunst, hun er i stadig uro, stadig villende det nye. Hun stivner ikke, hun feiler, men hun skaper. Hun søker fornyelsen i sit sind og søker at bevæge andre til att føle med hende. I "Medea", hendes sidste store tiltak, lykkedes det hende, trods enkelte misgrep, at skape et intryk av ny og storladet virkning.

Også enkelte skuespillere har mere eller mindre friet sig ut fra den strenge realisme og søkt nye, mere fantasirike former for sin kunst. Mere stil i kunsten. En enkelt skuespiller, August Oddvar, står helt og holdent utenfor realismen. Han er nyromantiker, hans replikkunst har intet med dagliglivets nøkterne tale at gjøre, han er lyriker og lyriken blusser i hvert eneste ord. Han har sin egen stil, den kan virke kunstig og stiv, men den er personlig. Han ligger menneskene på moderne malerier, han virker ved farver og linje i spillet og replikker. Han er noget nyt, ofte ensformig og ufærdig, stundom ikke helt egte, men der følger alltid spenning med ham.

Fordi vi ingen instruktør har, som vil eller kan våge noget nyt, søker skuespillerne sine egne veie. Nogen stagnerer i realismen, andre frier sig langsomt ut av den. Egil Eide forenkler stadig sit spil, det blir stadig mere og mere monumentalt, rolig stordadent i fantasien. Ingolf Schancke blir alltid mere utpræget i stil, nervøs og sensibel, alltid mere og dypere sig selv. Stub Wiberg synes at ha nådd et farlig punkt i sin utvikling. Han rår med overlegenhet over alle realismens virkemidler, men han har en motaglighet, en følsomhet for det dypt menneskelige og en styrke i sin fantasi som skulde naturliggjøre en befriende utvikling av hans kunst.

Men som helhet er det endnu den realistiske retning som behersker vor scenekunst. Det er intimitet som først og fremst søkes i scenebilledet, og den enkelte stræber i sin kunst efter den nøiagtige naturlighet, det dagligdagse i replikken, den indgående og fint mærkede sjeleskildring bygget over iagttagelsen.

III.

Av skuespillere av den gamle skole er der nu få igjen ved Nationalteatret. Nicolai Halvorsen spiller med forstandighet og kultur i det ældre rollefag. Frøken Sophie Reimers er en utmærket komisk skuespillerinde i den gamle stil, naiv og sig selv, enkel og fuld av karakter. Hendes hovedrolle er Grete i Wessels "Kjærlighet uten strømper". Hun har en stille kjærlighet til tragedien og savner ikke den tragiske fantasi. Med stor styrke spillet hun morens rolle i "Anne Pedersdatter" og nu sidst ammen i "Medea".

Noget yngre end disse, mere moderne i sin spillemåte er Gustav Thomassen, tidligere chef for teatret i Bergen. Han er utpræget karakterskuespiller og fremstiller med dygtighet og følsomhet de litt forkomne og hjelpeløse gamle. Han er en stor Holbergs-elsker og instruerer Nationalteatrets Holberg-forestillinger, litt ført, litt dansk i traditionen men med kjendskap og kultur.

Det er her ikke plads til at nævne alle

Ett ryskt mästerverk i svensk tolkning.

Av fil. dr Alfred Jensen.

Nationalteatrets utmärkede kunstnere. Få teatre rår över en slik styrke av fremragende kræfter og her nævnes da bare dem som har sat det stærkeste præg på vor scene-kunst.

Nationalteatrets bærende kraft, vor første skuespillerinde er Johanne Dybwad. Ingen har fra scenen som hun git det fuldtgyldige udtryk for hvordan hendes slegtled tænkte og følte. Hun eier den store kunsts dristighet. Det har altid først og fremst været hende selv hun har git, sit eget sind og de lidenskaper hun selv bar. Hun tolket de store mestre dengang hun hos dem fandt udtryk for sig selv. Hun var den fuldkomne Hilde i "Bygmester Solnes", Rebekka i "Rosmersholm", Hedvig i "Vildanden", Nora i "Et dukkehjem". Hun mødte med åpent sind 90-årenes forfattere og tolket med mesterskap og dirrende liv Hamsuns og Heibergs kvindeskikkelser. Senere er hun gåt sine egne veie, har valgt sit eget repertoire som det passet hende og søkt at finde uttryk for sit sind snart i klassiske skuespil, snart i moderne fabrikarbeider. Hun har danset over vor scene som selve den løsslupne fantasi som Puck i "En skjærsommernatsdrøm", hun har git de unge piker i Shakespeares lystspil sit humør og sin livsstyrke. Og hun har kastet sig med en overdrivelses styrke ut i tyske sentimentale folkeskuespil og forskjellige europæiske rabaldersuccesser.

Fru Dybwads scenekunst er sammensat, rik og skiftende. Hun kan spille dæmpet, så helt og holdent naturlig, så stille, men det ulmer og glöder alltid i hendes kunst. Ogsaa i hendes stille ord suser fantasien. Hun kan hengi sig, og hengir sig gjerne til den store lidenskap, det heftige uttryk, det dirrende anspændte. Hendes kunst er altid spændt, det er alltid, selv i de stilleste scener, noget dirrende i den. Hun er intens og nervøs. Det blitt følsomme er hende helt fremmed, da blir hun alltid sentimental. Tragedien har rørt endog ved hennes munterhet, en aner alvor, selv hvor hendes strålende humør slår tusen gnister. Hendes livslyst er kokende, hendes lys blændende, fordi hun vet at skyggene ikke blir længe borte. I hendes ansigt, så vidunderlig uttryksfyldt, så skiftende, så muntert når hun vil, har tragedien trukket de stærkeste linjer.

Av en hel anden type er vor anden store skuespillerinde, fru Ragna Wettergreen. Få av vore skuespillerinder har så blændende betingelser for scenen, et ypperlig sceneydre, en naturlig og slagfærdig replik, et varmt og stærkt kunstnertemperament. Hun er alsidig som få, og allikevel har hun i årevis fåt færre roller end de fleste — særlig i Bjørnsons tid — under det påskud at det var så vanskelig at finde roller til hende. Hun har den egenskap hurtig og let at komme i kontakt med publikum — og engang i hele to år fik hun bare nogen få små-roller.

Fru Wettergreen spiller på sit instinkt og sit temperament, den forstandsmessige fordyppelse i rollen er ikke hendes sak. Rollen går hende i blodet, hun spiller ut fra talentets hemmelige medviden, hun hengir sig helt og holdent til det menneskelige i rollen. Hun grubler ikke så meget over hvorfor hun spiller slik eller slik, temperamentet driver hende med sig, hun er rollen og mennesket i den med selvfølghet. Er ikke denne selvfølghet tilstede, kan hun ikke stole på sit temperament eller har instinktet vildledet hende, spiller hun falskt. Da er gjerne alt falskt.

(Forts.).

"Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Om vetekornet icke faller i jorden och dör, så förbliver det allena; men om det dör, så bär det mycken frukt."

Joh. ev. XII: 24.

DETTA BIBELSPRAK LASES SOM motto i förordet till Dostojevskijs roman Bröderna Karamazov, och med detta märkliga verks införlivande med den svenska litteraturen genom Ellen Rydelius' skickliga hand har en fålamodsprövande tolkningsbragd utförts, som är värd allt erkännande, liksom själva romanen förtjänar ett hedersrum i en boksamling. Man har sagt om Tjechovs berättelser, att man tack vare dem skulle kunna rekonstruera det ryska livet vid sekelslutet, i fall Ryssland plötsligen försvunne från jorden. Men två ryska alster äro av så monumental betydelse, att den ryska litteraturen knappt kan tänkas utan dem: det ena är Pusjkins "Eugen Onegin", det andra Dostojevskijs "Bröderna Karamazov", och båda dessa verk ha med rätta fått plats i det Bonnierska förlagets förträffliga klassiker-bibliotek.

Denna Dostojevskijs sista roman blev aldrig fullbordad, men vad han hann utföra är tillräckligt att giva eftervärlden en överväldigande föreställning om denna själsskildring av "en stor syndares liv" (så skulle bokens titel ursprungligen ha lytt), ty denne "store syndare" är Dostojevskij själv, vilken från sin sedligt-religiösa ståndpunkt bedömde alla livsföreteelser, sitt ständiga bejakande och förnekande, kampen mellan Gud och djävul i sitt eget bröst. Allt strävar till Gud, men avlägsnar sig från Honom. Men även i detta avlägsnande ligger en positiv strävan, och gudsiden lämnar människorna — även de brottsliga, de idiotiska — ingen ro.

Man har jämfört "Bröderna Karamazov" med dessa medeltida katedraler, varpå det arbetades under århundraden i medeltiden och som aldrig blevo fullt färdiga, men kanske just i sitt ofullbordade skick väcka så mycket större häpnad och giva fantasien så mycket friare spelrum. Och så är det också med denna underbara "roman", på vilken Rysslands främste litteraturkritiker (Volynskij-Flekser, Merezkovskij m. fl.) prövat sitt skarpsinne utan att ändå mäka lösa gåtan fullständigt.

Det är närmast en familjekrönika om ärtlig belastning, om fädernas missgärningar och deras verkningar på barnen. Den gamle Karamazov är en vedervärdig "vällusting", en hemsk inkarnation av det utlevade, ruttna adelssamhälle, som livegenskapen lämnade i arv åt Ryssland vid slutet av det nittonde århundradet. I sina båda äktenskap blev han fader till tre söner, av vilka de båda äldre, Dmitrij och Ivan, ärvde faderns lastbarhet och lärde sig att förakta allt — i främsta rummet sin far. Hos den förre fanns en otyglad känsla utan förnuff, hos den senare ett negerande förstånd, en kall skepsis utan känsla, en "demonologisk filosofi", varför han själv blev ett tragiskt offer. Men dessutom har den äcklige gubben en illegitim son, den cyniske halvdioten Smerdjakov, vilken han tagit i sitt hus som betjänt.

Gubben mördas och berövas en större penningesumma, som han avsett åt en kvinna, vilken även åträs av hans vilt passionerade son Dmitrij. Gärningsmannen är i själva verket den epileptiske Smerdjakov, men misstanken faller på Dmitrij, och så många sannolikhetsbevis tala för hans skuld,

att han av juryn dömes till Sibirien för berättat mord. Och Smerdjakov är i själva verket den minst brottslige. De egentliga upphovsmännen till mordet äro de äkta sönerna Dmitrij och Ivan, som i själ och hjärta ha traktat efter faderns död och själva gå under genom sin tankes och sin viljas brottsliga sjuklighet. Dostojevskijs psykologiska skarpsinne firar en triumf i den storslagna avdelningen "Justitiemordet", och här framträder i all glans "Raskolnikovs" författare med all sin bitande sarkasm, sin dialektiska skärpa, sitt sedliga patos. "Med det ryska brottets psykologi — låter Dostojevskij allmänna åklagaren säga — skola kanske en gång första rangens begåvningar sysselsätta sig, både här och ute i Europa, ty ämnet förtjänar det. Men detta studium skall ske någon gång längre fram, när hela den tragiska meningslösheten i det nuvarande har kommit bort på ett mer avlägset plan, så att man kan se därpå mer opartiskt och klart än nu".

Ett särskilt intresse får denna kriminalpsykologi, om man betraktar romanen mot bakgrunden av den omstörtningstid i Ryssland, under vilken den skrevs och som kulminerade i kejsarmordet 1881. Redan i "Förbrytelse och straff" (Raskolnikov) kan denna socialpolitiska undermening spåras, och den framträder tydligt i den 1872 skrivna romanen "De onda andarna", d. v. s. nihilisterna. Dostojevskij var siaren av den upplösningstid, vars yttersta verkningar vi nu få bevittna i bolsjevismen.

Men Dostojevskij själv stannade icke vid detta negerande som en intresselös åskådare och skildrare. För honom var lidandet en renande skärseld och det lastbara rentav en nödvändig förutsättning för människoläktets förändling. Just därför att människan är så djupt sjunken, bör hon kunna lyftas ur dyn, och även i det brottsliga, det lastbara måste det finnas en gnista av något gudomligt, en själ, något människovärdigt. Smerdjakov hänger sig efter att för Ivan ha erkänt mordet; Dmitrij bedyrar visserligen i det sista sin oskuld, men påtager sig ödmjukt straffets börda i medvetande av sin lastbarhet i övrigt, och Ivan söker fåfängt inför domstolen taga det juridiska ansvaret på sig. Hans underbara "poem" om Storinkvisitorn är ett av romanens mäktigaste partier, liksom ock hans feberyrande dialog med sitt sämre jag i skepnad av hin håle.

Dostojevskijs optimistiska framtidstro på Ryssland och på mänskligheten, hans ideella uppfattning av det gudamänskliga har tagit sig vackert uttryck i två gestalter, som spela en framstående roll i romanen. Den ena är den gamle munken Zosima (Dostojevskij hade kort före romanens författande besökt ett kloster i guvernementet Kaluga), och i honom har han framställt idealtypen av en ortodox kristen, som varmt trodde på kyrkans pånyttfödelse och människornas stora brödraskap, sedan isoleringens sönderande period vore överstånden. "Då skall Människosonens tecken varda synligt på himmelen." I den fromme klosterfaderns åsikter om blodsutgjutelse, altruism m. m. röjer sig en frändskap med Tolstojs läror, ehuru Dostojevskij kvarstod på ortodox grund och gav känslolivet och det mystiska en större plats i sitt religionsfilosofiska system än Tolstoj med sin något torra förnuftsstro och sitt stränga sedlighetskrav.

Den andra ljusa gestalten i "Bröderna Karamazov" är den tredje sonen Aljosja,

Schweizer's Siden

direkt från Schweiz, tull- & porto fritt till bestaden!
 Begär redan i dag prover på garanterat solida nyheter still dräkter och blusar i duchesse, foulards, taffetas, crêpes, gabardine, soieenne, faille, cotelê, voile etc. från kr. 2.95 pr. meter. Särdeles rickhaltigt urval i såväl svart som hvitt och kulört. Vår kollektion sändas Eder mot ett 20 öres frimärke franko till benäget påseende.
 Samtidigt rekommendera vi vår kollektion i dräkter och blusar, konfektionerade och okonfektionerade, med äkta schweizer-brödrier på batist, voile, opaline etc. från Kr. 7.50. Denne kollektion sändas Eder likaså mot ett 20 öres frimärke till benäget påseende.

Schweizer & Co Luzern S 3 (Schweiz)

Fyrtornets
FISKBULLAR
KAVIAR
SARDINER
RADHES ANJOVIS

i ostronsås, Kryddsill, Mafjessill, Aptit-bitar, Vingasill, Rensad anjovis i dill, Skinn- o. benfri ostronanjovis. Levereras i bleckkärl.

A.-B. Sveriges Förenade Konservfabriker
 GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

Till tvätt och diskning!

Ersättning för tvål och såpa.

GAHNS
TVÄTTEXTRAKT

graderade flaskor.

En flaska till 100 liter vatten

Om bruksanvisningen följes erhålles tillfredställande resultat.

Barnvagnar

A/B NORDISKA KOMPANIET

NYHETER

FÖR

VÅREN

i

BLUSAR

ENGELSKA RÅSIDENBLUSAR VOILE- och OPALBLUSAR
 Kr. 35:— såväl enkla som eleganta i alla prislägen

TENNISBLUSAR LÖSA VITA KJOLAR
 fr. 14—27 kr. stort urval

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
 DAMKONFEKTION, DROTNINGGATAN 74, 1 tr.

Dostojevskijs "älsklingsbarn", som går obemittad fram i denna värld av mörker och ondska. Utan tvivel hade Dostojevskij av honom velat göra en huvudfigur, och detta framgår av den vackra epilogen, då Aljosja vid en skolgosses begravning samlar kring sig dennes kamrater och i ett rörande tal uppmanar dem att samla goda minnen från barndomen som livets bästa skatt och att förenas i rena, ädla känslor. Det var Dostojevskijs eget testamente, och därför blev han den ryska ungdomen så kär, ty det var han, som visade de unga möjligheten att i alla livets förhållanden bevara själens renhet och tron på mänsklighetens förbättring.

Att översätta Dostojevskij är ingen lätt sak. Han har en egendomligt personlig — icke alltid formellt mönsterig — stil, hans satsbyggnad är stundom tung i motsats till Tolstoj's genomskinligt klara enkelhet, och han avbryter sig själv ofta med sarkastiska inlägg eller parentetiska reflexioner. Hans "hjältar" tala i själva verket hans eget språk, och man tycker sig höra författaren själv, då han går av och an i sitt rum, dikterande sina tankar eller småpratande för sig själv.

Den utmärkte slavisten, professor Olaf Broch i Kristiania, har redan för tre år sedan utfört en mönsterig tolkning av denna bok på norska. Utan att i detaljer hava kontrollerat Ellen Rydelius' översättning anser jag mig kunna påstå, att hon med heder har löst sin svåra uppgift. Hennes föregående Dostojevskij-tolkingar hava också gjort henne väl förberedd för detta stora värv (1,200 trycksidor!), som kräver mycken energi och en fin kännedom om det ryska språket. Särskilt beröm förljånar hon för att hon icke har fallit för frestelsen att förkorta eller "sammandraga" åtskilliga partier, som vid yligt betraktande kunna förefalla onödigt utfänjda eller tyckas sakna direkt samband med huvudhandlingen. Men Dostojevskij är en sådan världslitteraturs storman, gent emot vilken ett slikt godtycke vore liktydigt med helgerån.

FRÅN SCENEN OCH ESTRADEN

DET VAR EN MYCKET ANIMERAD PRE-miärstämning på Intima teatern häromkvällen, då August Brunius' rokokostycke "Furstens återkomst" avgav bevis på vad den stränge och kräse teaterkritikern duger till som dramaturg. Man hade ju rätt att vänta en hel del av en så kultiverad och i mångahanda estetiska fack hemmastadd penna, vadan kraven hos publiken icke voro små. Och glädjande nog uppfylldes de i huvudsak.

Furstens återkomst har delvis karaktären av skälmskomedi. Skälmen — ordet här taget i betydelsen av en glad och äventyrlig natur, som icke är sen att bland intriglystna människor möta med samma vapen — har inkarnerats i den unge furst Ottos person, formellt härskare i ett tyskt miniatyrfurstendöme, som i själva verket styres av hans gemål och en italiensk diplomat. Det lilla riket står på vippen att invecklas i ett krig, tack vare den italienske diplomatens ränker och furstinnans aktivistiska sinnelag, men så korsas alltsammans av den återkomne furstens oväntade ingripande i statsakerna och hans utpräglade fredssympatier. Den scenen är för övrigt styckets starkaste och bästa, där skjutet författaren replikernas skickliga filigransarbete åt sidan och ger impulser och känslor fritt lopp i en apologi för freden, som blir fullt modern, trots

DUBB TÄCKEN

Dubbelt hållbara mot vaddtäckan.
 Högsta komfort.

J. SVENSSON & BOURGHARDT
 SPECIALFABRIK - VINSLÖV.

Katalog på begäran. Rikstol. 20 & 121.

A.-B. FÖRENADE PIANO- & ORGELFABRIKER
 GÖTEBORG.

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förmärsta fabriker.

NORMAS FRUKTGELEPULVER

Ca 35 gram gelépulver giver ca 650 gram delikat Apelsin-, Citron-, Hallon- eller Körsbärsgele.

Finnes i alla väl sorterade affärer.

AKTIEBOLAGET NORMA
 KEM. TEKN. FABRIK, STOCKHOLM I.

När seklet var ungt.

Berättelse från det gamla Lund av Cecilia Bååth-Holmberg. Till gäva kan man svärigen välja ett vackrare arbete. 4:e uppl. Pris 7,50.

Lindblads Förlag, Uppsala.

Grått Cheviot-Strumpgarn
 säljes i mindre poster mot postförskott till kr. 15:90 pr kg. Garnprov mot 12 öre i frimärken.
 KRISTINEDALS, Lidköping.

STEINWAY

Ensamagentur: Steinway & Sons
 Lundholms Pianomagasinet
 Jakobsbergsgatan 3A Stockholm.

Ärade husmödrar!

Det är Er måhända obekant vad Sveriges bästa och pålitligaste hjälpmedel vid småbak heter? Det heter Gooda-Jäs mjöl. Burkar à 15, 25 och 50 öre köpas och några beprövade recept fås gratis överallt.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögrön & Co

Jag har provat Ahlbergs jästpulver.

Det är verkligen bra. Det jäser kraftigt och ger ingen bismak. En verkligt god nyhet för alla husmödrar: (Utdrag ur ett brev) Ahlbergs jästpulver säljes överallt: i parti hos Carl Ahlberg. Riksst. 5265, St.-t. 15913 och 26090.

PHOSPHO-ENERGON-FILLER
FORORDAS AV LÄKARE
"vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet."
SÄLJES ENDAST I PAKET
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
PROFESSOR A. VESTERBERG

Ett parti svarta
SILKESSTRUMPOR
Inkommet. Pr par
Kr. 4,50.
HÄLSINGBORGS LINNEAFFÄR,
S. Förstadsgatan 2, MALMÖ.
Tel. 4812.

MUSQVARNA SYMASKIN

Kullgrens Gravvårdar
Agnas Östra avlidna en bestående minnesvård!
Rikhaltig katalog gratis.
GRANITAKTIEBOLAGET
C. A. KULLGRENS ENKA
UDDEVALLA

KAFFA
— INGEN KRIGSTIDSKVALITÉ —
gamla allmänt erkända goda tillverkning, outhärlig vid tillagning av en kopp välsmakande kaffe, finnes numera att tillgå i paketer à 25 öre uti varje välförsedd Speceri- och Kaffeaffär.
Stockholms Kaffe Aktiebolag
Rikst. Tel. 1023 STOCKHOLM Allm. Tel. 244

rokokoramen. Tredje akten är lösare och får mot slutet ett farsartat drag, men bäres liksom den första av en kvick och elegant dialog.

Jag återkommer till ordet skalkomedi. Det vilar ett skalkaktigt skimmer över stycket liksom över furst Ottos livsfriska karaktär med dess inslag av idealism och frisinne. Det börjar och slutar som en behaglig teaterunderhållning. Andra aktens allvarliga mellanspel fullföljes icke, utan författaren återtar sin roll av charmeur, den stora publiken till lättad och gamman, medan de mera skarpsynta ana ironien bakom det älskvärda löjet.

Komedien gynnas av ett på de flesta händer govt utförande. Hr Hanson har vid det här laget spelat så många lynespråkande furstar att det går flott för honom att göra en till utan att stappla på målet. Hr Widedstedt tar sig präktigt ut som den intrigante diplomaten och hans dramatiska framställning äger fart och eld, fru Erastoffs furstinna har ett par bra scener i slutakten och fröken Nelsons rokokogrevinna sköter sitt dubbelspel med så utstuderad takt, att det märks att hon utgått ur diplomatiens skola med högt betyg.

Hr Stål gör en biroll med verkningsfull dämpad komik. En vårdad uppsättning bör också konstateras, ävensom att publiken var nöjd med sin afton.

ARIEL.

En ny Czardasfurstinna. Då det börjar lacka mot säsongens slut få revyerna lov att spådas på med nya kupletter och publikens favoritoperetter med nya primadonnor. Den aldrig utspelade Czardasfurstinna har i dagarna fått en ny framställarinna å Oscarsteatern, ity att dir. Ranft från Metropolteatern i Berlin fått låna stjärnan Fritzi Massary. Hon lyste med ganska klart sken i Sylva Varescus tacksamma roll, men varken hennes charm eller sångkonst kunde mäta sig med vår saknade Naima Wifstrands. Fritzi Massary verkade sachsisk herdinna, som fått liv, hon var ytterst smidig och graciös, utsökt att se på i sina raffinerade toiletter. Hon lyckades också ge något av det heta temperament, som kommit namnet czardasfurstinna att fasma på henne och andra aktens stora valsscen framkallade med rätta ett ovationsliknande bifall. Eftersom Naima inte längre dväljes mitt ibland oss, kunna vi i näder hålla till godo med berlinarnas Fritzi Massary.
ETH. K.

Till far och mor i Sveriges lanthem.

NU NÄRMAR SIG ÅTER SOMMAREN, OCH därmed kommer också tanken på, huru det i sommar skall lyckas att bereda lantvistelse åt sådana Stockholmsbarn, som så väl behöva men icke själva kunna skaffa sig den. Vi ha ingen annan utväg än att nu som så många gånger förut rikta en vädjan om hjälp till välvilliga lanthem, och vi göra detta med så mycket större förhoppning, som våra föregående vädjanden alltid upptagits med förstående välvilja och leff till avsedda resultat. Med vårt varmaste tack för denna visade välvilja förenar sig nu vår innerliga bön om hjälp för de fattiga barnen även i sommar. Kunnen och viljen i mottaga något feriebarn även i år? Eller viljen i godhetsfullt vidtala andra att göra det?

Visserligen få vi väl hoppas, att förhållandena i sommar icke skola bli fullt så svåra som i fjol, men dyrftiden trycker fortfarande sin prägel på snart sagt allt, och den föregående tidens umbäranden och försakelser ävensom i många fattiga hem spanska sjukans framfart ha lämnat djupa spår efter sig i nedsatta krafter och svagt allmäntillstånd, vilket bäst upphjälps genom åtnjutande av de förmåner, som vistelsen i ett govt lanthem skänker.

De, som godhetsfullt vilja mottaga något feriebarn, torde med angivande av tydlig och fullständig adress meddela sig med fru Hanna Granlund, Vegagatan 16, 2 tr., Stockholm V.a., helst före den 15 maj. Resan till och från feriehjemmet betalas genom oss.
Stockholm i april 1919.

K. J. Ahlberg, direktör. B. O. Aurelius, komminister. Marianne Bolin, fröken. Stina Beckstrand, fröken. Anna Bergström, fröken. And. Branzell, överlärare. Ernst Carl, överlärare. Louise Danielsen, fru. Ernst Klefbeck, kyrkoherde. E. Lindeberg, komminister. P. Er. Persson, överlärare. Chr. Wassberg, lärare.

NU INKOMMET
FRÅN SCHWEIZ:
STORA PARTIER
MODERNA SIDEN
TILL DRÄKTER,
KLÄDNINGAR
OCH BLUSAR

Aktiebolaget
John V. Löfgren & Co
Kgl. Hofleverantörer
Stockholm

KODAK VÄNNER!

KODAK OCH BROWNIE KAMEROR
KODAK-FILM

NU INKOMNA.

A. B. HASSELBLAD-SCHOLANDER HASSELBLADS FOTOGR. A. B.
STOCKHOLM GÖTEBORG
"KODAKS GENERAL AGENT"

Hälsobrunnen Hälsan

— HÄLSINGBORG —

Sofiakällan, landets enda koksalkälla. Hälsans järnkälla. Härliga havsbad i Öresund, strandbad. Medicinska bad, elektrisk behandling, sjukgymnastik och massage. Lokal hetluftsbehandling. — Företrädesvis behandlas reumatism, gikt, urinsyrediates, mag- och tarm-sjukdomar, kroniska slemhinnekatarrer, skrofler, konvalescens. Brunnskontoret, adr.: Hälsingborg, sänder prospekt. Brunnsläkare: A. Björkman.

**Barnkammare,
Källare, Kök,
ja hela våningen**

rengör den tänkande husmodern helt enkelt med »Solidar». Alla starkt nedsmutsade föremål bli vid användning av »Solidar» bländande rena o. fina. »Solidar» gör arbetet bekvämt och skonar händerna. Idealet för alla Tvätt-Extrakter är

»Solidar».
Man upplöser 2-3 matskedar »Solidar» i varmt vatten o. utspäder denna lösning efter gottfinnande. Det hårdaste vatten bliver därigenom mjukt, och ingen än så gammal och inbiten smuts förmår motstå densamma. »Solidar» upplöser allting enkelt, bekvämt och fort. »Solidar» försäljes överallt.

SOLIDAR

Billigt smör

erhålls genom användning av

Winborgs Stek- och Bakolja

som fullständigt ersätter smöret.

Finnes i varje Speceri- och Konservaffär.

A.-B. TH. WINBORG & Co.
Kungl. Hovleverantör.
STOCKHOLM.

HUSMÖDRAR!

Sen hit!

Stärkelsepreparatet »Bravo» är nu inkommet och säljes under stadske- mist kontroll. Minsta parti 5 pake- ter à 50 öre pr paket mot postför- skott plus porto. Reel vara garan- teras. Rekvirera i dag då partiet är begränsat.

HANDELSFIRM. FRITZ HOFFMAN,
M a l m ö.

SVART SILKESSTRUMPA

— dam — extra 1:ma kval. Förstärkt häl och tå. Nyinkommen, amerik. tillverkn. Pris 4,80 Vanligt pris c:a 12 kr. Silkesstrumpa lägre kval. kr. 4,20. Mot postförskott franco. —

A.-B. Varuhuset, Kristianstad.

VILLABYGGARE

Väggpapp o. Tjerpapp, högsta kvalitet, alltid billigast hos **Tapetkompaniet**, Katarinavägen n:r 7 (vid Slussen). Riks. 99 05. Allm. 183 20.

Thyra Brandelius Kaninstuteri

— Tillerkänt flera Hederspris —

Rosta gård. Rikst. 3 29 a - Örebro.

Försäljer **Slakt- och Avelskaniner.**
Bok "Kaninskötsel" à 85 öre.
Emottager elever.

Fiskebäckskit

Restaurant

Utsikten

rekommenderas!

Modern Kosmetisk Klinik

BERMONIA, Regementsgat. 14 E, Malmö.
Ansiktsomformning, profilförbättring, utjämning av rynkor, veck o. ihålligheter.

Frånklar avlägsnas under garanti med **Dorin**, 2 kr. **Pormaskar** och fettglans borttager absolut **Amollin**, 3 kr. **Rynkor** och missfärgad hud övervinnes av **Crema Cleopatra**, 4 kr. **Röd näsa** och ansikts- rodnad ger vika för **Aka Crema**, 3,50. **Finnar** försvinna genom **Hudskalkur**, 5 kr. **Läppomada** gör läpparna röda, 2 kr. **Veget. hårbalsam**, bästa medel mot torrt, tunnt och kraftlöst hår, återger grått hår sin färg och rött hår blir mörkblont, 4,25. **Ogonbrynsaft**, framkallar mörka, täta ögonbryn, 3 kr. **Augenfeuer** förlämnar ögat glans och skönhet, 3 kr. **Forminal** ut- vecklar **bysten**, 5 kr. **Bindor** för kindernas rundning, 4 kr. **Revoltin** är världens bästa o. modernaste hårfärg, 5 kr. **Antipilox** utrotar misspyrdande hårväxt, 5 kr. **Syl- fid puder** är fullkomligt osynligt, 2 kr. **Ställbara näsformare**, 15 kr. **Varorna återtagas alltid om ej till belåtenhet.**

Crème Ideale

förlämnar ansiktshuden
ungdomlig charm gör
huden mjuk och smidig
samt röda händer vita. 3.50

IDUNS SKÖNHETS- INSTITUT.

(Forts. från B-numret.)

N:r 23. 1) Finns det något medel som är fullkomligt oskadligt för huden men borttager fräcknar? — 2) Jag är mycket rödlett i ansiktet, troligen av frost. Vad skall jag använda för medel för att få bort det? — 3) Hur skall jag få mörkt hår? Jag har nu rött. Är hårfärgningskam skadlig för håret?

Ny prenumerant 1919.

Se sv. på fr. 9 3) i n:r 12. — 2) Se sv. på fr. 20 1). — Beakta svaret på fr. 19 senare delen. Det ni kallar »hårfärgningskam» är nog endast en blykam; en sådan bör ej användas, såvida ni ej vill ha vitt hår, vilket vanligen blir följden efter en tid.

N:r 24. Finns något medel mot

generande hårväxt, så att den ej återkommer och ej heller skadar huden? I n:r 528 3) står ett medel, men det synes som om det ej hjälpte mer än för tillfället, ty det står »supprepas vid behov.» Kan man gömma svavelbarium och vatten för att vid behov blanda med stärkelse? Skall man tvätta av degen med vatten då den torkat?

Bekymrad 19-åring.

Något oskadligt medel mot gene- rande hårväxt, som hjälper för be- ständigt finnes mig veterligt ej, och ovannämnda medel skadar ej huden. Den kan möjligen bli litet irriterad och då hjälper zinksalva. — Man behöver ju ej blanda till så stor sats, blott man någotsånär håller sig till proportionerna; kan för övrigt lösas upp med vatten. Då degen torkat avlägsnas den endast med fing- rarna.

N:r 25. Finns något medel mot grått hår? Jag är 21 år, och mitt hår visar alltför tydlig tendens att gråna. Vad kan orsaken vara? Är aldrig sjuk och har inga bekym- mer.

Ung man 21 år.

Då de gråa håren uppenbara sig hos er vid så unga år, måste det bero på att hårrötterna ej ha nog näring. Försök att emellanåt in- massera litet svavelpomada i hårbotten men tag blott litet därav på fingertopparna, så att ej håret blir för fett. Detta motarbetar i någon mån hårets grånande. Se för övrigt föregående svar.

N:r 26. Vore tacksam om jag kunde få veta var man kan få köpa torkade valnötsblad.

Se sv. på fr. 19.

Forts.

VAD
NI ÄN

ÖNSKAR AV

MUSIK

VÄND EDER TILL OSS
VI HA STÖRSTA LAGER
VI ANSKAFFA ALLT

A.-B. NORDISKA MUSIKFÖRLAGET

STOCKHOLM, REGÉRINGSGATAN 35
GÖTEBORG, SÖDRA HAMNGATAN 45

HUDDIK TVÄTT-PULVER

(MED VIOLDOFT)

sparar tid och arbete

BARNÄNGENS

KEMISKA FABRIKERS A.-B.

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

GRUNDAD 1868

För våren!

Dräkt- & bluspåsen

"ALTIFIN"

(patent)

för skydd mot mal och damm.

Säljes i hvarje välsorterad affär samt i parti hos

JOHN BLOMBERG & Co A.-B.

STOCKHOLM.

TELEFONER: ALLM. 5113, RIKS 12 01 & 12 02.

DRAGNING DEN 15 MAJ.

Ännu finnas ett fåtal lotter osålda i

BARNHEMS-LOTTERIET

till förmån för Stora Tuna Barnhem. Huvudvinster: kr. 6,000, 2,000, 1050. Sammanlagt vinstvärde: 26,000 kr. Var 10:de lott vinner. Lotter finnas i Cigarr-, Bok- och Pappersaffärer samt sändas direkt från **Barnhemslotteriets Exp., Falun**, mot postförskott à Kr. 1.40 (Dragningslista och porto inberäknat) 5 lottsedlar porto- fritt för Kr. 6.—

Skriv ett brevkort i dag! Genom att köpa en lottsedel giver Ni de små fader- och moderlösa barnen ett välbehövt stöd.

En plats- annons uti

Vermlands-Tidningen
läses i öfver **10,000**
Värmlandshem.

Länets enda dagliga tidning.
Hufvudkontor: Karlstad.

För privatdetektiva och Juridiska uppdrag

anlitas alltid Advokatbyrån, Re- geringsgat. 28. (Inneh. E. F. Åberg.) R. T. 214 01. A. T. *7 23, *7 33. Strängaste diskret. Utf. gen. prakt. erf. polismän. Obs. I Låga arvoden.

Finnes något gott,
enkelt, bildat hem,

som mot moderat betalning vill åtaga sig en 10 års moderlös flickas upp- fostran. Svar till »Moderlig vård», Snällposten, L u n d.

Skåneskildring
av debuterande
författarinna

EN GÅRD
PÅ SLÄTTEN

AV

ANNA BJÖRKMAN

ALBERT NILSSON i G. H. T.:

— — — ger hela den folkliga miljön på ett fascinerande sätt... Den lilla boken ger vackra löften för framtiden".

GUST. ULLMAN i G. Dagbl.:

"Det är en fin och meningsfull" novell" Anna Björkman här bjuder... Författarinnan lyckas förläna scenernas än idylliska, än brutala vardaglighet det hemlighetsfulla inre sammanhang, som fånglar och lär".

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Musikinstrument

Endast prima och väl justerade: Gitarrer, mandoliner, gitarrmandoliner, gitarrlutor, violiner, violinceller, citorr, flöjter, klarinetter, mässingsinstrument, sextetter, trum mor, fodral, strängar o. övriga tillbehör. Örglar från främsta fabriker. Hög rabatt vid extr. kontant köp av orglar.

Illustrerad varukatalog sändes på begäran mot 25 öres porto.

Frälsningsarméns Handelsdepartement

Österlångsgatan 24 o. 26
Stockholm 5.
Tel.: Riks. 85 81. Allm. 63 72

Filial:
S. Allégatan 9, Göteborg.
Rikstelefon 73 76.

Broschyr
Pg 12

Tidning

Vinster för 156,000 kr. utlottas i Stora Lotteriet

för Kronprinsessans beklädnadsförening inom III arméfördelningen.

Lotten kostar
2.10

Dragning den
31 Maj

Lotten kostar
2.10

Vinstlotterna inköpas av A.-B. LEVERATOR, Stycjkjunkaregatan 5, Stockholm, för 80 proc. av värdet, vadan deltagarna i lotteriet tillförsäkras samma förmåner som i ett

PENNINGLOTTERI enligt följande Vinstplan:

Vinstvärde	Inlöses för	Vinstvärde	Inlöses för
Vinst 1 15.000 kronor	12.000 kronor kontant	Vinst 7 4.000 kronor	3.200 kronor kontant
Vinst 2 14.000 kronor	11.200 kronor kontant	10 vinster, tillsammans värda 15.000 kronor	12.000 kronor kontant
Vinst 3 10.000 kronor	8.000 kronor kontant	10 " " " 5.000 kronor	4.000 kronor kontant
Vinst 4 10.000 kronor	8.000 kronor kontant	100 " " " 10.000 kronor	8.000 kronor kontant
Vinst 5 7.000 kronor	5.600 kronor kontant	150 " " " 7.500 kronor	6.000 kronor kontant
Vinst 6 4.000 kronor	3.200 kronor kontant	8723 " " " 54.500 kronor	43.600 kronor kontant

OBS! Sammanlagda vinstvärdet 156,000 kronor.

Lottorna kosta kr. 2.10 utom Sundsvallslotteriets, som kostar kr. 2.50.

SERIEBESTÄLLNINGSSSEDEL.

Sänd, intill dess denna rekvisition återkallas, månatligen mot postförskott..... st. lottsed..... i ERNST NORÉE'S LOTTERIER, varvid kostnaden för dragningslista och porton även uttages. 10-öres rabatt per lottsedel förbehålles.

..... den 1919

(Tydligt namn).

(Tydlig postadress).

BESTÄLLNINGSSSEDEL.

Sänd mot postförskott st. lottsed..... i

STORA LOTTERIET, med dragning i Maj

..... den 1919

(Tydligt namn).

(Tydlig postadress).

Misspyrdande hårväxt,

vårtor, födelsemärken avlägsnas medelst Elektrolysbehandling.
FRU HILMA HJERTSTRAND,
Osterportsgat. 6 B. Tel. 5693 Malmö.

FLÄTOR

förfärdigas af Edert afkammade hår, för endast 7 kr. pr st.
Förstklassigt arbete garanteras
A. Johansson, Bonäs, Mora.

En felfri Österåkersdräkt

säljes billigt. Svar till »Dräkt» pr K u m l a.

Annonsera i Idun

Utmärkta organ

för
annonsering i landsorten:

Arvika: Arvika Tidning.

Avesta: Avesta Posten.

Borlänge: Borlänge Tidning.

Borås: Borås Tidning.

Eksjö: Eksjö-Tidningen.

Engelholm: Engelholms Tidning.

Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.

Falun: Falu-Kuriren.

Gefle: Gefle-Posten.

Halmstad: Hallandsposten.

Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.

Hälsingborg: Hälsingborgs Dagblad.

Härnösand: Härnösands-Posten.

Höganäs: Höganäs Tidning.

Jönköping: Smålands Allehanda.

Kalmar: Barometern.

Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.

Karlstad: Karlstads-Tidningen.

Katrineholm: Katrineholms-Kuriren.

Kristinehamn: Ansgarii-Posten.

Landskrona: Landskrona-Posten.

Linköping: Östgöten.

Ludvika: Ludvika Tidning.

Luleå: Norrbottans-Kuriren.

Malmö: Skånska Aftonbladet.

Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.

Mora: Mora Tidning.

Norrköping: Norrköpings Tidningar.

Nyköping: Södermanlands Nyheter.

Nässjö: Nässjö-Tidningen.

Oskarshamn: Oskarshamns-Posten.

Skövde: Skaraborgs Läns Annonseblad.

Sundsvall: Sundsvalls-Posten.

Säter: Sätters Tidning.

Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.

Uddevalla: Bohusläningen.

Uppsala: Tidningen Upsala.

Umeå: Västerbottens-Kuriren.

Visby: Gotlänningen.

Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.

Växjö: Smålands-Posten.

Ystad: Södra Skåne.

Örebro: Örebro Dagblad.

Örnköldsvik: Örnköldsviks-Posten.

Östersund: Jämtlands-Posten.

Östhammar: Östhammars Tidning.

D:r A. KARSTEN

Medicinskt Elektricitets-,
Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, STOCKHOLM
Behandling av
reumatiska åkommor.

Gymnastikdirektörsexamen

avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 1 sept.
Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

GÖTEBORGS GYMNASTISKA INSTITUT

Förmåligaste specialkurs i
MESSAGE o. SJUKGYMNASTIK
Gedigen och fullständig utbildning
Begär illustrerat prospekt.

Med. D:r E. Kleens

ettåriga kurs i massage och sjukgymnastik för Damer och Herrar börjar den 1 oktober kl. 10 f. m. Mästersamuelsgatan n:r 37, 2 tr. Obs. Prospekt begäras (tydligt namn och adress!) och anmälningar mottagas städe under adress Engelbrektsgratan n:r 43 B, Stockholm.

Fräkencreme

Ica { Borttager fräknar, finnar, fnassel m. m. Pris kr. 4.50 + porto. Förs. diskret. Franska Parfymmagasinet, Hofleverant. 21 Drottningg., Sthlm.

Underlivslidande

och dylikt undgås bäst genom bruk av livmoderspruta. Pris 15, 19, 23 kr., med båda rören 20, 25, 30 kr. Lämpligaste lösning är Noliberpulver 5 kr. pr ask. Livmoderspegel 10 kr. Även andra sjukvårdsartiklar. Prislista mot 12 öre porto.

CARL G. SCHRÖDER,
Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

Vykort, Bjudningskort och Matsedlar

med bild av herrgårdar och villor utföras efter insänd fotografi. Billiga priser. Prov på begäran.
A.-B. Malmö Linstrycksanstalt, Malmö.

Idun utgives denna vecka i A och B.

TRÄDGÅRDSBÖCKER

Ny förteckning gratis från
A.-B. Hedéns Bokhandel, Hälsingborg.

Mösseberg, Villan i

Rabatterade rumspriser maj, juni augusti.
FRU BOHLIN.

Norstedts Nyheter till våren:

Anna Blix:
Utländsk mat. Recept. Kr. 5: 75

Gunnar Cederschiöld:
Segraren " 3: —
och några av hans hjälpare.

Eira Hellberg:
En haremsflickas brev " 5: 75

Ina Lange:
Gluck, Mästaren " 8: —

Erik Norling:
Skisser och skuggspel " 9: 50
Några bidrag till den litterära krönikan.

Romain Rolland:
Dagar som komma " 4: 75
Ett freds-drama.

Händel " 7: 50

Rabindranath Tagore:
Mina minnen Kr. 13: —, inb. " 16: —

H. G. Wells:
En modern Machiavelli II " 6: 75

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG